Nummer 49 Donderdag 3 December 1931 31ste Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Officieele mededeeling.

Nederland te Parijs in 1931.

Gedenkboek van de Nederlandsche Deelneming aan de Internationale Koloniale Tentoonstelling.

Uitgave van de Vereeniging „Oost en West”, ten bate van het Steuncomité Parijs.

Onder Redactie van Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., lid van het Hoofdbestuur van „Oost en West”.

Reeds hebben hun medewerking toegezegd Mevr. M. C. van Zeggelen en de heeren D. J. Balfoort, Prof. Dr. L. P. le Cosquino de Bussy, Prof. J. C. van Eerde, P. A. J. Moojen, Dr. J. Stroomberg, T. B. Roorda, K. van der Veer, Dr. L. J. van der Waals, Dr. F. C. Wieder en R. Zuyderhoff.

Het boek zal worden gedrukt op Kunstdrukpapier en rijk worden geïllustreerd. De prijs zal bedragen f 5.— ingenaaid en f 6.50 in linnen stempelband.

GRATIS!

Zij die met of na 1 October 1931 als lid tot de Vereeniging toetreden (minimum contributie f 5.— 's jaars) ontvangen gratis het „Kolon. Weekblad” over het laatste kwartaal van dit jaar.

Surinaamsche Weldadigheidszegels 1931

In het bijzonder ten bate van het, ten gevolge van de crisis-omstandigheden, steun behoevende volkskind, zullen van 14 December 1931 tot 1 Juni 1932 in Suriname weldadigheidszegels worden uitgegeven, welke, gedurende dien termijn, in Nederland aan de postkantoren waar z.g. philatelistenloketten gevestigd zijn, verkrijgbaar worden gesteld.

De zegels, welke voor het gebruik gelijk gesteld worden met de gewone Surinaamsche frankeerzegels, worden uitgegeven in 4 waarden:

Frankeerwaarde	Kleur	Verkoopprijs
1½ cent	zwart	3 cent
2 „	rood	4 „
5 „	blauw	8 „
6 „	groen	10 „

Van de in Suriname verkochte zegels komt het prijsverschil en van de in Nederland verkochte zegels de geheele verkoopsprijs ten bate van het te Paramaribo opgerichte steuncomité.

Het ontwerp is van André van der Vossen, grafisch kunstenaar te Overveen — die ook de Surinaamsche weldadigheidszegels van 1928 en 1929 en de Surinaamsche en Curaçaosche luchtpostzegels ontwierp — en stelt voor een Surinaamsche vrouw, met kind op den arm, met de karakteristieke hoofdtooi en kleederdracht der kotto-missies. De uitvoering geschiedt in rotogravure door de firma Joh. Enschedé en Zonen te Haarlem. Het formaat is 25×30 m.m.

Het recht in Ned.-Indië.

Bij de intree-rede van Mr. Dr. H. Westra als bijzonder hoogleeraar in het Staats- en administratief- en adatrecht van Nederlandsch-Indië aan de Rijksuniversiteit te Utrecht.

Op 12 October j.l. hield de nieuw benoemde bijzonder hoogleeraar Westra zijn oratie over een onderwerp, dat levendig herinnerde wat de titel betreft aan de inaugurale rede van Dr. Boeke in Januari 1930 te Leiden als hoogleeraar in de koloniale economie (en uitvoerig door mij besproken in het K. W.) Sprak deze over dualistische economie, gene sprake thans over dualistisch staatsrecht. Westra gaf al dadelijk toe, dat hij onder suggestie van Boeke's rede geraakt, daarmee een geschikt aanknoopingspunt kon vinden op het terrein des staatsrechts.

Oogenschijnlijk is het teleurstellend, dat alweer geen speciaal onderwerp op het terrein van het adatrecht aangesneden werd, doch dat is maar schijn, immers in den opzet: dualistisch staatsrecht ligt verscholen de tegenstelling Westersch contra adatstaatsrecht. Wie nu kennis heeft genomen van den inhoud van het 2e en volgende stuk van hoofdstuk II der IVe afdeeling beginnende op blz. 410 e. v. van het IIde deel van Van Vollenhovens adatrecht van Nederlandsch-Indië en van het op 23 September j.l. te Leiden door Roskott verdedigd proefschrift: „de lagere N. I. rechtsgemeenschappen en haar verhouding tot de centrale rechtsgemeenschap”, zal in de oratie niets nieuws getroffen hebben. Van Vollenhoven zegt op blz. 414 zoo treffend, als hij het heeft over „geen achteruitstelling van adatstaatsrecht bij westersch staatsrecht” had en dus gelijkwaardigheid bepleitte, dat deze zich zal moeten voordoen in twee erkentenissen:

a. dat het R. R. van 1854, in een nieuw kleed gestoken onder den naam van Indische staatsregeling verontrustend slecht op de hoogte zijnde van Indonesische instellingen, allerminst kan bedoeld hebben het complex dier instellingen te bevestigen dan wel af te schaffen, doch al zou men limitatief opgesomd achten de Westersche publiekrechtelijke lichamen overzee in staatsregeling of daarvoor in R. R., dit voor de Oostersche rechtsgemeenschappen niet vol te houden is;

b. inhoud en inkleeding van het Indisch staatsrecht zal buiten de sfeer van het door het Westen ge-

SPAART
OM ONAFHANKELIJK TE WORDEN
NUTSSPAARBANK
TE 's-GRAVENHAGE

5132

Van Oost naar West

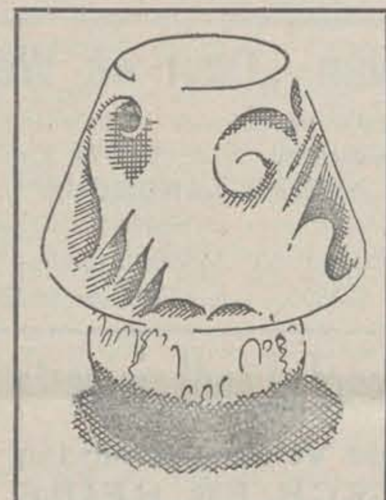
„Volkslux" is alles en . . . de rest"

Gij hebt in Indië veel te veel betaald en dat kunt ge ook hier weer doen. Gij kunt ook weinig betalen en een prul koopen, maar dat wilt gij zeker niet. Gij wilt iets

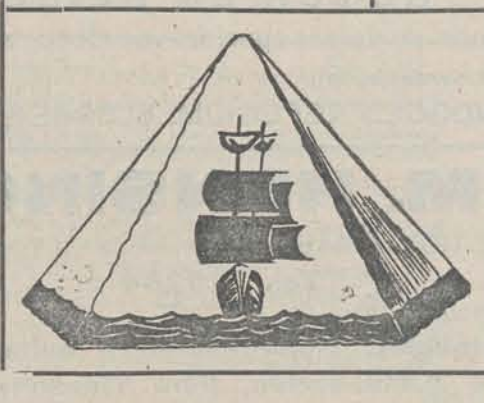
artistieks en toch ook een degelijk artikel

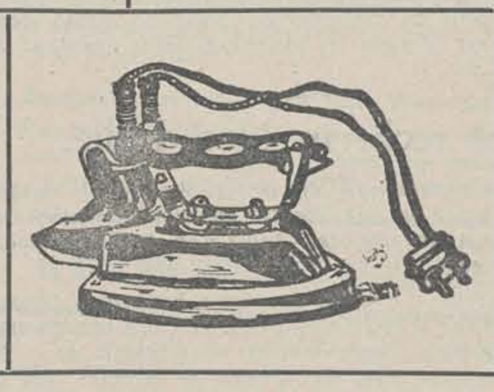
in Uw woning hebben en gij wilt daarvoor geen buitensporigen prijs betalen... Ziet dat is nu juist het principe van „Volkslux". De naam zegt het reeds. Dit is de zaak, die werkelijk degelijke luxe wil mogelijk maken voor gansch het Nederlandsche volk. — Gij brengt een mooie vaas mede, wij maken er voor U een mooie Lamp van, geheel gemonteerd, zonder beschadiging . . f 1.75

Moderne perkamenten Wandlichten in vele soorten vanaf 90 cent. Prima Electra **Strijkijzer,** ook geschikt voor de Tropen compleet . . . . f 2,95

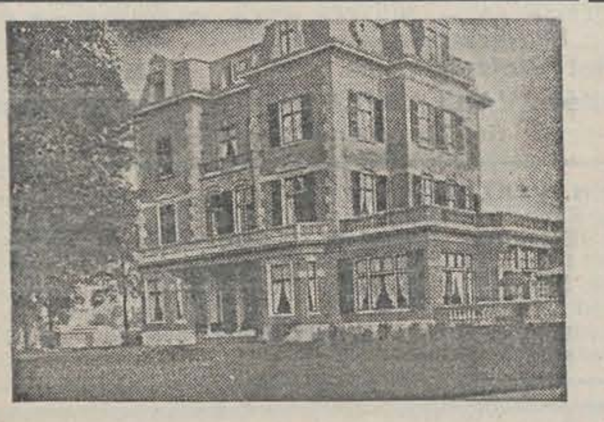

„Volkslux", Boekhorststr. 157, Den Haag
Eenige passen voor de brug 5300

— HERSTELLINGSOORD —
„Huize Maria Emalia Dorrepaal"
gelegen even buiten Voorburg in landelijke omgeving met grooten tuin en waterpartij Uiterst geschikt voor repatrieerenden en herstellenden, die, op advies van een geneesheer, eenigen tijd rust behoeven. Pension f 3.— à f 4.— per dag. Prospectus met alle gewenschte inlichtingen worden, op verzoek, toegezonden door de Directrice: West-Vlietweg 115, Voorburg. 5235

Tweemaal per jaar (in Februari en in Augustus) zenden wij, uitsluitend aan particuliere bloemenliefhebbers, gratis onze fraaie, in koper-diepdruk uitgevoerde prijscourant, rijk geïllustreerd met natuurgetrouwe foto's. Deze prachtige en duidelijke handleiding voor het aanleggen en onderhouden van 'n bloementuin ligt ook klaar voor U! Vraagt spoedig Uw exemplaar aan bij:

N.V. L. Stassen Junior
Hillegom - Tel. 2257
Bloembollen - Planten - Zaden
ALLE ARTIKELEN WORDEN GELEVERD ONDER GARANTIE

PRACHTIGE PRIJSCOURANT GRATIS

Aanbevolen adres voor leden van „Oost en West" 5055

KAWEE'TJES

BENTVELD

HET ADRES voor Indische families is G. GRÖLLERS, BENTVELD bij HAARLEM. 5170
PENSION en UITZENDING van DINERS
ZANDVOORTSCHE LAAN 337. — Telef. 26234
Aanbevolen adres voor leden van „Oost en West".

ROTTERDAM.

A. STREEFKERK 5086
Aert van Nesstraat 34, Rotterdam. - Tel. 57293.
Handel in AARDAPPELEN, GROENTEN en FRUIT

HILVERSUM

Hotel, Café - Restaurant „Hof van Holland"
KERKBRINK — HILVERSUM
— Schitterende Terrassen — Garage —
Gerenommeerde Keuken 5422
— Groote en kleine zalen disponibel —

AMSTERDAM

Meubelen — Complete Meubileering
Arnold Houtschilt N.V.
Singel 283 Amsterdam
5633

Hotel-Restaurant „Terminus"
Warmoesstraat 111, Amsterdam C. Tel. 41836
50 kamers met stroomend koud en warm water. — Centrale verwarming. 5557

- Verhuur-Inrichting van Luxe Fiat Automobielen -
— 22660 Telefoonnummers 22669 —
Speciaal adres voor Toer- en Trouwwerk.
Garages: Albert Cuypstraat 33—35 en Weesperplein 18.
AMSTERDAM 5489
Aanbevolen adres voor leden van „Oost en West".

AMERSFOORT

Industrie- en Huishoudschool, Amersfoort
Opleiding tot Huishoudkundige. Duur der opleiding 2 j. Leeftijd 17 jaar. Opleiding tot leerares bij het N. O. (Akte N VII, N VIII, N XVII, N XVIII. Schoolgeld extern f 150.—, intern f 1000.— (schoolgeld inbegrepen). 5629
De Directrice, C. J. TEN BOSCH.

Bestrijding van den woeker!
Voorschotten op pensioenen en op salarissen van Indische Rijks- en Gemeenteambtenaren worden verstrekt door de N.V. Spaarbank **„Onderlinge Voorzorg"**, Utrechtscheweg 13 te Amersfoort. Geen Borgen. Geen kosten vooruit
5333

UTRECHT

LUXE-AUTO VERHUURINRICHTING
Korte Koestraat 4, Utrecht — Tel. 15002
tegenover het Jaarbeurs-Restaurant.
Beleefd aanbevelend,
5185 **C. JURG en AALBERTSEN.**

DEN HAAG

Vleeschhouwerij en Spekslagerij G. J. de Graaf
Prima kwaliteit Rund-, Kalfs-, Varkens- en Lamsvleesch
Mezenlaan 39, Den Haag, Tel. 336334, Giro 166812
Annex fijne vleeschwaren 5341

Rietmeubel en Mandenwerk
M. DE HAAN
NEWTONSTRAAT 224 — Telefoon 391613
— **Reparatiën en eigen werk** — 5340

Vleeschhouwerij en Spekslagerij
H. L. v. TEIJLINGEN v.h. H. F. KOCKX
v. Egmondstraat 45, Den Haag — Tel. 554593
1e kwaliteit eigen geslacht Hollandsch vee
5339

schapene en voor Westersche toestanden bedoelde (men denke eens aan de stadsgemeenten), allereerst te letten hebben op de behoeften en het begrip van de massa, van den landzaat, deze als punt van uitgang te nemen hebben.

Dit is zeker; het geldend Indisch staatsrecht laat zich zonder behoorlijke kennisneming van het adat-staatsrecht niet beschrijven.

En Westra laat op blz. 16 hooren: het Indische staatsrecht als dualistisch te kenmerken, brengt als winst de mogelijkheid de eigen waarden en groei op elk gebied voor eigen sfeer te onderkennen. Het behoedt voor onoordeelkundig ingrijpen als gevolg van miskenning, het noopt tot het uitbreiden van de studie van het staatsrecht buiten wettelijk voorschrift en Regeeringspractijk om tot de adatrechtelijke instellingen en evenzeer tot bezinning van de economische structuur, de onmisbare voorwaarde voor elke staatkundige opbouw. De door Westra gedachte en geëischte verzoening der belangen, juist door die tegenstelling van Westersch contra adatstaatsrecht in een eenheid van hooger orde op te nemen, waarbij het algemeen Indisch belang als maatstaf moet dienen, is juist, trouwens van Vollenhoven heeft daartoe in allerlei toonaarden in zijn schrifturen en in zijn groot werk vooral aangemaand.

Zoo haalt van Vollenhoven op blz. 406 van meergenoemd deel van zijn adatrecht van Nederlandsch-Indië aan gevallen, waarin adatrecht en westersch recht in gezond compagnieschap leven en geeft hij o.m. aan, dat beneden de zuiver Westersche inrichting van het binnenlandsch bestuur en de half-Indonesische inrichting van het Inlandsch bestuur staan — soms nog aangetast — de inlandsche gemeenten. Het ideaal blijkt implicite dan ook, n.l. dat er moet komen een samengaan op dusdanige wijze, dat men van een redelijk, gezond stelsel kan spreken.

Mr. Drs. P. A. F. BLOM.

Weldadigheidspostzegels voor Ned. Indië.

Evenals het vorige jaar zullen van af 1 December a.s. gedurende één maand, derhalve tot en met 31 December d. a. v. in Nederlandsch-Indië worden uitgegeven en ook hier te lande gedurende denzelfden termijn aan de philatelistenloketten verkrijgbaar worden gesteld:

WELDADIGHEIDSPOSTZEGELS,

waarvan de extra-opbrengst dit jaar ten bate komt van de Vereeniging „Witte-Kruis-Kolonie" bij Salatiga, alwaar bijna 800 arme Inlanders worden verzorgd en

Fin de l'Exposition-Paris 1931 Image de Novembre

L'Aspect de Vincennes est d'une ville en décombres.
Dans un délai de jours, il n'en restera plus rien.
Sauf le Souvenir de ces exotiques ombres,
qui s'évaporont comme les statues anciennes
Pâlit le Souvenir, mais son coeur ne connâit d'ère.
Toujours l'esprit humain, sans cesse, est en apprêt.
Le splendide Orient à touché nôtre hémisphère,
d'un contact durable, ineffacable à jamais.
De là témoignera cette oeuvre monumentale
dont la forme est réduite â l'Instabilité
Mais dont l'Ame contient une germe - encore pâle,
qui fournira sa fruit à la Postérité.

v. d. B.

werk vinden; blinden, kreupelen, zwakzinnigen, moederlooze zuigelingen, wezen, weduwen en ouden van dagen worden opgenomen.

De zegels zijn naar in Indië vervaardigde ontwerpen in plaatdruk uitgevoerd door de firma Joh. Enschedé & Zonen te Haarlem in het formaat ± 33 × 21 m.M.

Zij zullen verschijnen in 4 typen, te weten:

frankeerwaarde:	verkoopprijs:	kleur:
2 cent	3 cent	bruin
5 „	7½ „	groen
12½ „	15 „	karmijnrood
15 „	20 „	blauw

De weldadigheidspostzegels worden voor het gebruik gelijkgesteld met gewone Indische frankeerzegels en zijn geldig tot en met September 1932.

Van harte wekken wij onze lezers op deze postzegels te koopen. Men offert zoo weinig en men dient er een goed doel mede.

Van Week tot Week.

Van Maandag 23 tot Zondag 29 November.

*Den 24sten j.l. vierde Prof. Dr. K. Martin, de grond*legger der paleontologie van Ned.-O. Indië, onder groote belangstelling zijn 80sten verjaardag.

*De Volksraad beraadslaagde over het om advies voor*gelegde wetsontwerp inzake de goedkeuring van de Conventie van Genève, nopens den gedwongen arbeid. Terwijl de linkerzijde onmiddellijke afschaffing van den gedwongen arbeid wenschte, vereenigde de meerderheid zich met het voorbehoud der regeering ten einde moeilijkheden te vermijden, welke zeker zouden voorkomen door onmiddellijke afschaffing van dien arbeid in streken waarin de beschaving nog niet geheel is doorgedrongen.

De Volksraad nam de rechten-ordonnantie aan, welke de in 132 staatsbladen verspreide regelingen samenvoegt.

Het Volksraadslid mr. Blauw heeft naar aanleiding van het onderzoek van den directeur van B.O.W. naar de zakelijke gegevens van de verschillende provincies in een vraag tot de regeering verklaard dat deze eisch de aanleiding vormt, dat de regeering zich aldus mengt in de huishoudelijke aangelegenheden van de provincies.

Naar aanleiding van de weigering van de provincie West-Java om inlichtingen te verstrekken over de werkwijze van den provincialen waterstaat, verklaarde de regeering dat dit onderzoek geenszins de provinciale autonomie aantast. In verband hiermede stelt de regeering prijs op voortgang van het onderzoek. De provinciale raad zal de kwestie in zijn eerstvolgende vergadering in het openbaar behandelen.

*In den Volksraad is het Regeerings-voorstel aangeno*men tot instelling van een pensioenfonds voor weduwen van Inlandsche ambtenaren.

De Begrootingscommissie spreekt het gerucht tegen als zouden er plannen in overweging zijn tot korting van weduwen- en weezenpensioenen.

Naar aanleiding van Volksraadvragen heeft thans ook de regeering vastgesteld, dat alle tabakmaatschappijen op Sumatra's Oostkust zonder uitzondering definitief de poenale sanctie afschaffen, ook ingeval dergelijke arbeidscontracten nog niet zijn afgeloopen, terwijl inderdaad Amerika's houding een van de hoofdredenen was voor de afschaffing.

*Bepaald is dat van 1 Januari af de bezoldiging en toe*lage, boven pensioen of gagement ontvangen, niet meer kan bedragen dan de maximumwedde, verminderd met het krachtens diensttijd genoten pensioen of gagement.

Een ontwerp-ordonnantie is ingediend, welke in de verpondingsbelasting, het instituut der voorloopige aanslagen en der verplichting tot betaling van meer jaren doet vervallen.

*De door de regeering ingestelde Economische Com*missie heeft drie sub-commissies ingesteld, resp. onder voorzitterschap van: het lid v. d. R. v. I. Djajadiningrat, inzake samenwerking met de welvaartsdiensten; onder het Hoofd van het Kantoor van Arbeid mr. Vreede, ter organisatie van de noodleniging door middel van uitkeeringen, verschaffing van geneeskundige hulp, schoolopleiding en het verschaffen van onderdak; en onder ir. Wellenstein, voor werkverschaffing, zoowel voor Inlanders als voor Europeanen. De sub-commissies hebben een stimuleerende en adviseerende taak. Als leden zijn vertegenwoordigers van handel en industrie benoemd.

Tegen einde 1931 en begin 1932 zullen 885 Inheemsche beambten bij den Pandhuisdienst ontslagen worden, d.i. bijna 15 pct. van de in hoofdzaak inheemsche formatie. De termijn van opzegging varieert van 1 tot 2 maanden.

De Ver. v. Hoogere Ambtenaren b. h. Boschwezen in N.-I. bereidt een nieuwe verkooppolitiek voor van 's lands djatihout, omdat de bestaande beginselen ondeugdelijk zijn gebleken en herorienteering noodzakelijk is uit het oogpunt van 's lands belang zoowel als dat van de handelaren. Het bestuur van de vereeniging stelde een prae-advies op hetwelk in den loop van de week zou worden behandeld te Semarang, Tjepoe, Madioen en Bandoeng.

*De Europeesche pers uit unaniem haar verontwaar*diging over de gebeurtenissen te Paramaribo en wijst op de slapheid van gouverneur Rutgers. Bat. Nbl., N. v. d. D. en Soer. Hbl. achten het een geluk dat thans definitief de candidatuur-Rutgers voor het Gouverneur-Generaalschap van de baan is.

De *vakcentrale P.V.P.N. (Inheemsche Vakvereenigingen)*, langs informeelen weg vernemend dat de ambtenarenorganisaties slechts in de gelegenheid gesteld waren voorstellen inzake bezuinigingen voor te brengen, dus niet om overleg met de Begrootingscommissie te plegen, heeft de P.V.P.N. de aangesloten vakbonden afgeraden zich in verbinding te stellen met ir. Wellenstein. De Begrootingscommissie is niet voornemens over te gaan tot instelling van een commissie van georganiseerd overleg

De *Vakvereeniging van Assistenten zal voor rekening* van haar steunfonds werklooze planters huisvesting verleenen in Hotel Panorama te Brastagi.

Uit *de publicaties van het Centraal Kantoor voor de* Statistiek blijkt, dat in 1931 13 rubberondernemingen den tap geheel hebben stopgezet, terwijl 114 rubberondernemingen den tap onderbraken. Dit beteekent, dat de productie van rubber over 1931 6187 ton minder bedraagt dan de productie van 1930. In deze opgaven zijn niet begrepen de ondernemingen die gedeeltelijk zijn gesloten.

Naar *verluidt heeft de Javasuikerwerkgeversbond be*sloten met 1 Januari een vermindering van salarissen en jaarlijksche verhoogingen in te voeren van tien procent voor het Europeesch personeel. De loonen voor ongeschoold Inlandsch fabriekspersoneel worden van 35 op 30 ct. per dag gebracht. Voor geschoold personeel wordt de verlaging nader overwogen in verband met de arbeidsduurbekorting.

Plannen *zijn in bespreking om Indië onafhankelijk te* maken van vischimport door uitbreiding van de zee- en binnenvisscherij.

Tot *voorzitter van de commissie voor onderzoek naar* geschikte terreinen voor exploratie van Nieuw-Guinea is benoemd de assistent-resident dr. Reys. Het Indisch Comité besloot voorloopig alleen aandacht te wijden aan Vogelkop-baai, Geelvinkbaai en Noordkust.

Naar *gemeld wordt zal een coöperatie-congres met* tentoonstelling het congres van Indonesia Raja te Soerabaja voorafgaan.

De *Serekat Rajat Indonesia verklaart, dat zij de* maatregelen tegen Mohammad Hatta door de Perhimpoenan Indonesia in Nederland getroffen, betreurt.

Het *comité voor Hadji-hulp van Mohammadijah, dat* een schip naar Mekka zou zenden, waarvoor veel belangstelling bestond, is plotseling uiteengegaan.

De *resident van Djambi seinde 24 dezer dat het ge*westelijk vaartuig Ophelia na een aanvaring met de kabel van het veerpont omgeslagen en gezonken is. Zestien personen waaronder passagiers en drie gestraften, zijn omgekomen.

Fragment *uit een audiëntie van het Dagelijks Be*stuur v. d. Kath. Onderwijzers Bond bij den G.G.:

— Op het oogenblik heeft het dus nog geen zin met voorstellen te komen? Wij zouden echter gaarne zien, dat de regeering overleg pleegde met de vakorganisaties, indien daarvoor de tijd gekomen is.

Z.E. *Stelt u zich in de tegenwoordige omstandigheden niet te veel voor van geordganiseerd overleg?* Ik beloof u echter dat u in de gelegenheid gesteld zult worden, uw belangen voor te brengen.

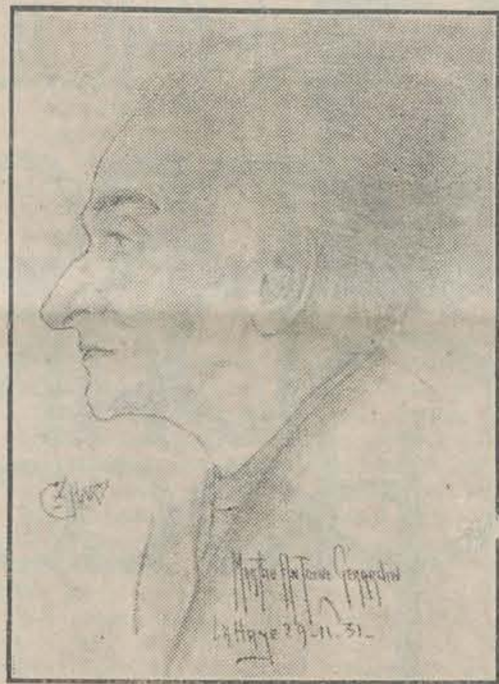
Nog steeds komt de groote wijsheid uit het Oosten; ook voor Regeerders.

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Ct.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

Tachtigjarig Jubileum eener Hollandsch-Indische Kunstenares.

1851—5 December 1931.

Het zal aanstaanden Zaterdag, op St. Nicolaasdag, juist 80 jaar geleden zijn, dat eene zeer merkwaardige Hollandsche kunstenares, *Cornelia van der Hart*, in Indië geboren werd, aan wie zoowel Nederlanders als Indiërs veel te danken hebben. Zij toch was een der eersten, zoo niet de allereerste hier te lande, die met een gevoelig hart voor de groote schoonheid van het Indonesische kunsthandwerk, daarvan op talentvolle wijze uiting gaf in haar veelzijdigen arbeid op teeken-, schilder- en kunstnijverheidgebied niet alleen, maar ook in heel haar artistieken levens-wandel en-handel. De meeste harer tijdgenooten heeft cij overleefd, maar vele der ietwat jongeren zullen zich *Lili van der Hart* nog wel herinneren, zooals zij tijdens de *Tentoonstelling van Vrouwenarbeid* in 1898 te 's-Gravenhage de ziel was der Indische afdeeling, waar onder hare deskundige aanwijzingen de natuurgetrouwe Indische *Kampong* tot stand kwam, welke toen tot tijdelijke woonplaats gediend heeft van een troepje Javaansche kunstenaars, die, na hun optreden in Amerika, onder een gewetenloozen impressario, hier in Holland hulpeloos zouden zijn achtergebleven, zoo niet eenige menschlievende dames, met wijlen mevrouw *Levisson* Norman—Zoetelief aan haar hoofd, zich over hen ontfermd hadden.

Onder de artistieke leiding van mej. van der Hart, die deze eenvoudige, maar daarom niet minder hoogstaande kunstenaars ten volle begreep en waardeerde, hebben die bekwame *gamelan*-spelers, dansers en danseressen, zoowel als tooneelspelers en kunstnijveren, er, als bij zich thuis, hun ambacht kunnen beoefenen, een openbaring voor de vele bezoekers der tentoonstelling, die meenden „wilden" en menscheneters te zullen zien. Dit alles heeft den eersten stoot gegeven tot de oprichting der *Vereeniging „Oost en West"*, met hare speciale commissie ter bevordering der Indische kunst, kunstnijverheid en huisvlijt, waaruit enkele jaren later *Boeatan* is gegroeid.

Toen toch, op die tentoonstelling, kwam namelijk ten duidelijkste aan het licht, hoe bitter weinig de doorsnee Nederlander afwist van Nederlandsch-Oost en West-Indië, alsook hoezeer de inheemsche kunstnijverheid-vakken, door gebrek aan waardeering onzerzijds, in verval geraakten. Een groepje belangsteltlende mannen en vrouwen begon toen in te izen, hoe noodig 't was, te trachten hierin, langs verschillende wegen, verbetering te brengen, o.a. door in dit nuttige werk zoowel volbloed Nederlanders, als inboorlingen van Oost- en West-Indië, te betrekken.

Wat in dit opzicht sedert, in den loop der jaren, bereikt mag zijn, hebben wij dus uiteindelijk mede aan mej. Van der Hart te danken. Laat ons dit op haar tachtigsten verjaardag nog eens met groote erkentelijkheid getuigen.

Zij is waarlijk een zeer merkwaardige vrouw, eene, zooals er niet vele zijn. Al vroeg wees geworden en door verwanten in Indië opgevoed, heeft zij reeds als kind, in den meest ontvankelijken leeftijd dus, veel over Java en Sumatra gezworven, zoodoende dat land en volk leeren liefhebben en begrijpen. *Hx* drukt het zoo juist uit in de aan haar gewijde kolommen van „Het Vaderland" j.l. Zaterdag-avond:

„Men moet mej. v. d. Hart hooren vertellen over die bijzondere gave voor de sierkunst van „Onze Inlanders". Haar persoonlijkheid gaat er geheel in op, omdat zij zelf veel van dat aangeborene voor de beoefening van de kunst heeft, van de gave van opmerken en van het talent om het eenmaal waargenomene te verwerken in lijn, vorm en kleur."

Op 14-jarigen leeftijd naar Holland gekomen, bezocht zij de Haagsche Teeken-Academie en bleek zóó begaafd, dat zij er al spoedig werd aangesteld als leerares van de Woensdagmiddagklasse voor meisjes. Ook gaf zij teekenlessen op de bekende meisjeskostschool van de dames Gaymans te Rijswijk, daar zij al dadelijk in haar eigen onderhoud moest voorzien. Zij heeft lang geen gemakkelijk leven gehad, maar vond gelukkig altijd de grootste troost in de beoefening der kunst. Begaafd ook met een mooie Coloratuur-stem, heeft zij tevens op muzikaal gebied uitgeblonken, doch is tenslotte toch hare schildersneigingen blijven volgen, te meer, toen zij tot pensionnaire van Koning Willem III werd uitverkoren.

Verschillende genres zijn door haar beoefend geworden, doch het meest heeft haar toch altijd de natuur in al haar pracht aangegrepen. Gelijk zij dit reeds in Indië gedaan had, zwierf zij ook in Holland door bosch en beemd, deed allerlei indrukken op, ook van het veelzijdige leven van mensch en dier en wist deze, op origineele wijze, in haar atelier op papier of doek weer te geven, getuigend van een fijngevoeligen, dikwijls zeer humoristischen geest. Gelijk de inboorlingen van den Archipel, is ook zij begaafd met een zekere voorliefde en groote bedrevenheid in de verschillende kunsthandwerken. Niet alleen getuigt hiervan hare vroegere medewerking aan *De Wekker*, maar thans nog hare woning, in de *Batjanstraat No. 13 te 's-Gravenhage*, die zij geheel eigenhandig heeft ingericht met kasten, tafels en rekken, alle bijzonder smaakvol, meest uit ruwe pakkisten vervaardigd en beladen met de keurigste huishoudelijke voorwerpen uit klei, koper, klapperdop, kralen weefsels en wat niet al, op artistieke wijze, geschapen, zóó dat ze geheel in al haar eenvoud, een ware lust voor de oogen en 't gemoed zijn geworden.

Wij kunnen alle belangstellenden een bezoek aan haar huis, met zijn beide ateliers, in letterlijken zin vol, maar toch niet overladen met kunstwerken: olieverfschilderijen, aquarellen en teekeningen, illustraties en fraaie boekbanden, tusschen Indische kunstnijverheid, ten zeerste aanbevelen, wetende, dat zij er van harte welkom zullen zijn en zich dien gang zeker niet zullen berouwen.

Er is sprake van een eere-tentoonstelling van het werk dezer kranige jubilaresse in *Pulchri Studio*, waarvan zij zooveel jaren lid is geweest, zonder veel van zich te laten zien of hooren, doch in haar eigen woning komt zij zelve en haar werk het best tot haar recht.

Sint Nicolaas bij „Boeatan".

Naar wij vernemen, komt de goede Sint dezer dagen, met zijn knechtje, een bezoek brengen in de Toonkamers van Indische kleinkunst, Heulstraat 19, te 's-Gravenhage en wel speciaal om de dames van het „Boeatan-Propaganda-Comité", die er des avonds aan een gezelligen rijsttafel-maaltijd vereenigd zullen zijn, dank te betuigen voor al haar hulp en medewerking, dagelijks betoond in het belang van de bevordering der volkskunsten in Nederlandsch Oost- en West-Indië. Zonder die hulp, welke zich o.a. gaat langs den weg van de maag der bezoekers, die, tusschen 12—2 en tusschen 3—6 uur, er te midden der smaakvol tentoongestelde Indische kleinkunst zitten te genieten van de Indische gerechten, onder de goede zorgen van die vriendelijk gedienstige dames, klaargemaakt, opgediend en aangeboden. Alles ten bate van het goede doel, waartoe zeker nog vele Hagenaars en anderen, die in de aanstaande vacantiedagen naar de Residentie komen, het hunne zullen willen bijdragen door daadwerkelijke belangstelling te toonen. De keur van origineele feestgeschenken, van billijken prijs, is een bezoek aan Boeatan overwaard!

Op den vóór-avond van zijn verjaardag komt de goede Heilige nog eens terug in Boeatan ter eere van een feestsamenkomst van *Eurasia*, een nuttige vereeniging tot onderling hulpbetoon van hier te lande studeerende Indische jongelieden, die dit doel trachten te bereiken o.a. door het houden van kleine tooneelvoorstellingen, opgeluisterd door een uitnemend *Krontjong-orkest* der leden.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

Rassen-problemen.

In *De Loc.* (19/10, blz. 17) geeft *Dr. F. J. Soesman* een verslag van het 15de Intern. Congres voor Anthropologie en Praehistorische Archaeologie te Parijs. *Het rassenvraagstuk* stond in het midden der algemeene belangstelling. Onder de sprekers en de toehoorders bevonden zich Fransch sprekende negers uit Madagascar en de Antillen, Engelsch sprekende negers uit de Engelsche koloniën, Hindoes uit Ceylon en Voor-Indië, Chineezen en Japanners. Door enkele negers, o.a. door *Grégoire Michéli*, werd betoogd, dat er geen sprake is van superioriteit of inferioriteit der rassen, en dat de neger dezelfde mogelijkheden voor ontwikkeling biedt als de blanke, mits hem daartoe de gelegenheid gegeven wordt. De heer *Papillault*, directeur van het laboratorium voor anthropologie te Parijs, wenschte uit een congres voor anthropologie de opvoedings- en gevoelskwesties te verwijderen en alleen te zoeken naar de primaire hereditaire gegevens der rassen, naar hunne verschillen onderling en naar hunne explicatie. Hij werd hierin gesteund door het wetenschappelijk gedeelte van het auditorium; de discussies vertoonden somtijds hooge golven. *Een Nederlander* ontkende het afzonderlijk bestaan der rassen anders dan door het verschil in huidskleur; psychisch zijn alle rassen volkomen gelijk. In de discussies kwam uit dat de negers in staat zijn zich in korten tijd aan te passen aan de weldaden der beschaving, zooals in Amerika en in de Fransche Antillen; hier bekleeden zij met eere alle functies, die in de Westersche maatschappij door Europeanen worden ingenomen. Moge er geen overeenstemming van inzichten op dit Congres verkregen zijn, zeer duidelijk waren de pogingen in beide kampen elkaar de hand te reiken en verheffend was het te zien, hoe de woordvoerders der gekleurde rassen zich vrijelijk en beschaafd bewogen en uitdrukten tusschen hunne blanke vrienden. Het Congres was overladen, de leiding was soms zoek, doch ten slotte is het een groot succes geworden, een geheim, waarvan alleen de Franschen den sleutel bezitten.

Correspondenties uit het Buitenland vinden wij o.a. in het *Soer. Hbl.* (19 t/m. 24/10, 1ste bl.; 23/10, 4de bl. „Mekka en Medina") en de *Java-Bode* (21/10 „Het Aziatische Gevaar", *O.*; 22/10 „Mandsjoerije"; 23/10 „Rusland", *V.*; 23 en 24/10, 3de bl. „Om den Pacific"; 26/10 „Goud en Olie in Nieuw-Guinea"). In het *Soer. Hbl.* van 12 Oct. (4de bl.) wordt e. e. a. medegedeeld over *het schedel- en bloedonderzoek in de Molukken* („Uit de Groote Oost").

Handhaving van den gulden-koers in Ned.-Indië.

Het artikel van Drs. L. F. Jansen („De Loc." 13/10) gaf *Mr. H. J. Boelen* aanleiding tot eenige opmerkingen (*De Loc.* 17/10, blz. 2). Wordt de Indische gulden op 75 cent gebracht, dan betalen de inwoners van Ned.-Indië en de crediteuren buiten Indië, de overige 25 cent. De verlaging van den gulden-koers kan een zeer tijdelijke opleving brengen, maar nooit een werkelijke verlichting of bloei, ook omdat het te veel aan suiker, rubber, thee, enz. in de wereld, door *devalorisatie* niet wordt weggenomen. Daarbij heeft Ned.-Indië weinig industrie en is dus op import aangewezen; bij inflatie worden in Indië dus veel artikelen duurder. Als de koopman in de Straits zijn rubber aan de markt brengt in dollars van *f* 1,20 in plaats van *f* 1,40, dus door koersdaling van den dollar, dan kan men in Ned.-Indië hetzelfde bereiken door den kostprijs van rubber van *f* 1,40 op *f* 1,20 te brengen, *zonder* waarde-vermindering van den gulden. De koersdaling van den gulden zou tijdelijk aan een *uitvoerhandel* eenig voordeel brengen. Heeft een koopman voor *f* 1000,— suiker, dan wordt die suiker na de koersdaling *f* 1200,— waard en is dus mogelijk elders nog met winst te verkoopen. Al is dit *een schijnwinst*, men raakt zijn product ten minste kwijt. Doch dit geldt alleen voor den eersten tijd; daarna is het voordeel verdisconteerd. Geen regeering kan voorspellen tot hoever de munt in waarde *zal* dalen. *Het eenige juiste is het standpunt van onze Regeering:* den gulden handhaven op goudwaarde, maar bezuinigen en den levensstandaard verlagen. Dit laatste moet in alle onderdeelen geschieden; niet alleen in den Handel en in de Cultures, door salarisverlaging, gemis aan tantième enz., doch voor elk arbeidend inwoner. Dan bereikt men hetzelfde als met devalorisatie, maar behoudt zijn crediet.

In dit verband leze men: *De Loc.* (17/10 „Het oordeel van prof. G. W. J. Bruins"; blz. 3 „Démontage"; 21/10, blz. 1 en 37 „Crisisbeleid in Nederland") en het *Soer. Hbl.* (19/10, 2de bl. „Wat in de telegrammen staat", *B.*, over schuldverwerping en deflatie).

Het Chadbourne plan en de Javasuiker.

In het „Soer. Hbl." van 15 en 30 Sept. behandelde een medewerker de eerste drie maanden van *het Chadbourne Plan voor de Java-suiker;* in het *Soer. Hbl.* van 22 Oct. (3de bl.) geeft hij een exposé van het tweede kwartaal, hetwelk achter ons ligt. De toestand is z. i.

met den dag slechter geworden; Java-suiker is momenteel zoo goed als onverkoopbaar geworden. Prijzen zijn laag en toch is er niets te plaatsen; een fabrikant krijgt circa *f* 5,25 tot 5,50 per 100 K.G. voor Superieur oogst 1930 in handen, dus per picol *f* 3,08. In den I. S. R. te Parijs, den allerhoogsten Raad betreffende suiker, oordeelt men niet zuiver; de juiste toestand wordt niet blootgelegd. *Java-suiker* is een voorbeeld van het ontstaan der wereldcrisis. Men heeft maar raak geproduceerd zonder eens na te gaan of deze quanta wel afzet konden vinden; er werden fabrieken bijgebouwd, waarvan men van tevoren wist dat de kostprijs in de eerste jaren zoo hoog was, dat deze fabrieken zwaar verlies moesten geven aan de betrokken Maatschappij. In 1933 zal circa 40 % van de Java-suikerindustrie moeten verdwijnen; de export quota, welke werden vastgesteld voor Java, waren dermate buiten alle verhouding, dat de restrictie veel te klein was. De schrijver hoopt, dat hij in veel dingen mistast, doch hij meent dat de toestand door hem beschreven, wel zoo wat de juiste zal zijn en dan ziet het er *z. i.* voor de Javasuikerindustrie gedurende de komende jaren wel heel slecht uit.

Wij verwijzen naar het *Soer. Hbl.* (22/10, 4de bl. „Alg. Commercieel Overzicht", *B.;* 23/10, 2de bl. „Toen en nu", *Z.;* 24/10, 3de bl. „Soer. Weekoverzicht" van producten, *B.*), *De Loc.* (21/10, blz. 3 „Suiker-zaken) en de *Deli Crt.* (31/10, 5de bl. „Nieuwe wereldoogst", Dr. P. G.)

De Suiker-industrie.

N. h. o. van den heer *B. G. H. van der Jagt (Bat. Nwsbl.* 24/10, 2de bl.) is de positie van de Java-suikerindustrie in de toekomst niet hopeloos. De kostprijs kan nog omlaag en de structuur is een soliede. Echter bestaat er *z.i.* nog een andere mogelijkheid, eene die voor geen enkel ander suikerproduceerend land bestaat. Zij is gebaseerd op *de verdere uitbreiding van de industrieele verwerking van cocosnooten, inzonderheid van cocosvezel, cocosgarens en cocosweefsels.* Op Java staan 180 suikerfabrieken, te midden van 80 millioen cocospalmen en een bevolking van 40 millioen zielen, in het bezit van transportmiddelen en aangesloten aan het wereldverkeer. De Java-suiker-industrie neme de industrieele verwerking van cocosnoten ter hand, in combinatie met de eigen suikerfabrieken en hare geheele verdere organisatie. Het zal hare elasticiteit en haar weerstandsvermogen kunnen verhoogen. Een voorbeeld van een gecombineerd bedrijf biedt de suikerfabriek *Krebet* te Malang, waar een cassavefabriek direct tegen aangebouwd is. Deze combinatie kan echter bezwaarlijk in groot verband doorgevoerd worden; op de meeste plaatsen ontbreken daartoe *gronden* en *arbeidskrachten.* Hetzelfde bezwaar geldt voor alle andere cultures, behalve voor het cocosbedrijf. Geheel op zichzelf staande fabrieken voor het cocosbedrijf zullen niet zoo goedkoop kunnen produceeren als *een cocosbedrijf, dat tegen een suikerfabriek is aangebouwd,* met vrijwel dezelfde gemeenschappelijke directie en administratie, met één installatie voor stoom en electrische kracht en met één reparatiewerkplaats. De kostprijzen der drie hoofdproducten, *suiker, copra* en *vezelproducten,* zouden de laagste der wereld kunnen zijn. Aan een afzetgebied voor cocosproducten zal tot in de verre toekomst geen gebrek zijn. De eerste cocosfabriek moet echter in de tropen nog gebouwd worden. Het is noodig om een klein cocosbedrijf ergens bij een bestaande suikerfabriek op Java neer te zetten en de combinatie-mogelijkheid te onderzoeken; met dit experiment zijn geen groote sommen gemoeid. De 750 ton cocosgarens of weefsels, die het proefbedrijf kan vervaardigen, kunnen in Indië gemakkelijk verkocht worden. Nederland alleen voert per jaar 20.000 ton cocosgarens uit Britsch-Indië in. Bij den lagen stand der coprapijzen zijn de cocosvezels, die thans op Java worden weggeworpen, driemaal zooveel waard dan de copra, wanneer de vezels worden omgezet in mechanisch gesponnen garens en weefsels.

Landbouwzaken worden besproken door het *Soer. Hbl.* (21/10, 2de bl. „De Deli-koelies", *Z.;* 4de bl. „Oosthoek-cultures"; 22/10 „Cultuurbelangen", *Dr. v. H.;* 23/10, 4de bl. „Van Sumatra's Oostkust"), het *Bat. Nwsbl.* (22/10 „Werkloosheid en Voedselschaarschte"; 27/10 „Rubber", *R.* en „De toestand in de rubber"), de *Java-Bode* (21/10 „De toestand in Z.-W. Sumatra", *B.;* 22/10 „Voldoende voedselvoorraden", *J. E. J.;* 27/10 „Steun aan planters", *J. E. J.* en „De Rubber-restrictie"), *De Loc.* (21/10, bl. 14 „De S. D. en de afschaffing der P. S."), *De Sum. Post* (30/10 „Amerikaansch idealisme", betr. de P. S.) en de *Deli Crt.* (28/10 „De bevolkingsrubber in het Palembangsche"; 29/10 „Nieuwe argumentatie", betr. de P. S. en „De toekomst der Deli-tabak nog onzeker"; 30/10 „De prijsgeving der P. S. en de aanslagen").

Fiscale verschuiving.

De Loc. (21/10, blz. 3) geeft een uitvoerige toelichting over de te verwachten nieuwe regeling van de Inkomstenbelasting. *De Verlofgangers* naar Holland zullen gedurende hun verlof aangeslagen blijven in de Inkomstenbelasting van Indië, en Nederland zal hen ongemoeid laten. Ook zal Indië de belasting krijgen over *de pensioenen,* die uit de Indische schatkist betaald worden. Tegenover deze overdracht van belastingheffing van Nederland aan Indië, zal een belangrijke overdracht van Indië aan Nederland gesteld worden. Het betreft de heffing van dividend- en tantième-belasting in Nederland en van vennootschapsbelasting in Indië van *scheepvaartmaatschappijen,* waarvan de directies in Nederland zijn gevestigd en die het verkeer met Indië onderhouden. Het ligt in de lijn van de besprekingen te Genève, dat van dergelijke maatschappijen alleen belasting geheven wordt in het land waar de directies haar zetel hebben. Dat is dus voor de op Ned.-Indië varende maatschappijen: Nederland, Londen, Hamburg enz. En hier is dan ook het terrein, dat Indië zal gaan ontruimen ten behoeve van Nederland. Ook de niet-Nederlandsche scheepvaart, zooals de Engelsche, Duitsche en Japansche, zal van deze vrijstelling profiteeren. De schrijver kan zich over dezen nieuwen koers verheugen. Dit terugtreden van Indië zal onze internationale positie in fiscalibus versterken; ook heeft de Indische fiscus van de bedoelde scheepvaartwinsten tot dusver een grooter deel belast dan hem volgens de bepalingen toekomt.

Het *Bat. Nwsbl.* schrijft over de voorgestelde instelling van „Politierechters" (17/10), de *Java-Bode* over „Valsche muntsmokkel uit China" (22/10) en „Valsche biljetten van f 10.—" (27/10).

Indisch Tennissen.

De Loc. (17/10, blz. 4) gaf plaatsing aan een artikel van den heer *G. J. Scheurleer,* met *wenken en wenschen* voor het in Ned.-Indië meest beoefende spel. Er wordt in Indië minder goed gespeeld dan te verwachten ware bij den buitengewonen natuurlijken aanleg der spelers en de groote verspreidheid van het spel. De slechte baan is daarvan de hoofdoorzaak. *Cementbanen* moeten geolied zijn, zooals de heer Dezentjé reeds adviseerde, en *het spelpeil* is te verhoogen door het laten overkomen van buitenlandsche spelers. Over *de tennis-hygiëne* maakt de schrijver een drietal opmerkingen: overlading van het speelprogramma voor de betere spelers, de onvoldoende kleed- en waschgelegenheid op de tennisclubs, en het te weinig drinken gedurende het spel. Geen athleet is beter dan zijn huid. *Een goede koud- en warmwatervoorziening in de kleedlokalen der tennisclub* is niet alleen de beste, maar ook de eenvoudigste oplossing. Zoolang deze noodzakelijke verbetering nog niet aangebracht is, zal elk speler er zich wel bij bevinden tehuis warm te baden, zóó warm, dat zijne huid weer actief wordt. Gedurende een wedstrijd van b.v. twee uren lang, is meermalen vastgesteld, dat een getraind speler ongeveer zes pond aan lichaamsgewicht verliest. In Indië zal dit niet minder zijn en daarom is het *noodzakelijk onder het spel te drinken.* Een dameskampioene van internationale klasse, viel indertijd op wedstrijden te Leiden flauw, omdat zij onder het spelen niet gedronken had. Drinken onder eene partij verzwakt alleen, indien men ijskoud drinkt en veel tegelijk. Voorkomt men de droge keel onder het spel, dan is de natuur de beste raadgeefster hoeveel vocht men noodig heeft. De plotselinge afkoeling door een plas ijskoud vocht veroorzaakt dat plotselinge verlies van alle kracht, waar de Indische spelers over klagen. Men drinke met verstand! De samenwerking tusschen medicus en tennisspeler is in Indië nog te gebrekkig. De schrijver was op zijne tochten door Indië veel dank verschuldigd aan verschillende artsen; het is *z.i.* te wenschen, dat voor Indië dat *nauwer samengaan van wetenschap en tennissport* niet weer verloren ga.

De *Java-Bode* vertelt van „Goud- en zilvermijnen" (21/10, *J. E. J.*), het *Soer. Hbl.* van een nieuw „Javaansch woordenboek" (19/10, 3de bl.) en „De O.I. Compagnie" (24/10, *Dr. G. M.*), *De Loc.* van „Het 75-jarig bestaan van den Indischen telefoondienst" (21/10, blz. 39) en „Het Wapen van de Minahassa" (17/10, blz. 9), *De Sum. Post* van „De Bangka-tinwinning" (30/10, 4de bl.), de *Deli Crt.* van „De overstromingen tusschen Stabat en Brandan" (31/10).

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

Wegens ongesteldheid van onzen medewerker moet deze week de bijdrage achterwege blijven.

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, Obrechtstraat 163, 's Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië

No. 17 van 24 Oct.: Indië's voedseltekort. Een blamage! — Onze landbouw-exportgewassen. (rubber en koffie). — Mozaïkziekte bij cassave (Bulletin No. 24 van het Instituut voor Plantenziekten te Buitenzorg. Tot voor 1930 op Java onbekend). — De cacaoschil (bevat weinig botor: 24 pct. inplaats van 50 pct. in de boon, en weinig alcaloiden: I, 5‰ theebromin en 2‰ coffeïne). — Grondselectie, door dr. S. C. Jochems (Vlugschrift No. 56 van het Deli proefstation).

Europeesch Export Extract

November: Het Koninklijk Koloniaal Instituut (met fraaie afbeeldingen. Het ontstaan uit het Koloniaal Museum wordt geschilderd, waartoe dr. Van Eeden zooveel heeft bijgedragen).

De Indische Verlofganger

No. 16 van 20 Nov.: Pasoeroean in 1827, door S. Kalff (met een afbeelding van den bouwval van een Hindoetempel aldaar. Ontleend aan het werkje van H. J. Domis: De Residentie Pasoeroeang.)

De Indische Mercuur

No. 47 van 25 Nov.: Oordeel van een West-Indischen Suikerfabrikant over het Chadbourne-plan door dr. H. C. Prinsen Geerligs (die fabrikant is Moody Stuart op Trinidad). — De Nationalistische Beweging in Ned.-Indië (het werk van J. Th. Petrus Bloemberger besproken door prof. mr. J. C. Kielstra.) — De Staatsspoorwegen in Ned.-Indië in 1930 (uit het jaarverslag.)

De Indische Post

No. 43 van 24 October: Totentanz in Djakland, I. — Over de Hollandsche Mail in den vroegeren tijd, door mr. P. C. Bloys van Treslong Prins. (Een artikel vol belangwekkende mededeelingen. Was het aantal schepen, dat ieder jaar naar Indië voer nog maar gering, in de 18de eeuw klom het aantal allengs tot drie. Men had de Kermisvloot van September, die van Oude jaar en de Paaschvloot van April. Nu en dan vertrok er een schip tusschentijds. Gewoonlijk voeren er niet meer dan 25 schepen per jaar. Het „grootste aantal" was in 1722: 43. Thans is dat aantal vijf maal zoo groot. De schrijver geeft voorbeelden van de gedrukte lijsten, de wederwaardigheden en van de vervoerde goederen. Vervolgens van namen van schepen, die naar heerlijkheden, buitenplaatsen en Gouverneurs-Generaal en Raden van Indië waren genoemd).

No. 44 van 31 October: Totentanz in Dajakland. II. — Inlandsche lectuur (Ontspanningslectuur, I. (Zie Ned.-Indië No. 3 van 1 Oct. en K.W. No. 48 van 26 Nov.

Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde

No. 45 van 7 Nov.: Bontius en Piso over de Dysenterie in beide Indiën, door dr. M. A. van Andel. (Onafhankelijk van elkaar hebben beide mannen, geroepen om de Westersche geneeskunst in de tropen toe te passen, — de een in Ned.-Indië de ander in Brazilië — de grondslagen onzer kennis van den aard en de behandeling van een der grootste plagen, die het leven in de heete gewesten bedreigen, gelegd en zich op voortreffelijke wijze gekweten van een der verplichtingen, die het bezit van koloniën ons oplegt: de volksgezondheid in die streken naar ons beste weten te bevorderen).

Onze Stem

No 43 van 23 Oct: De Indische Jongen voor de Marine, door J. M. (Een opwekking voor deze opleiding). — Beroepskeuze, door dr. Doeve. — L. E. V. Vrouwen-Organisatie (bij de oprichting van de afdeeling Meester-Cornelis).

De Rijkseenheid

No. 8 van 25 November: De Surinaamsche suiker en het amendement v. d. Heuvel c.s. Nederland of Genève. (De donderwolk die over Suriname hing, is door de afstemming van dit amendement weggetrokken). — Nederlandsch-Indië en de Vezelindustrie, door J. H. H. Ross. (De uitvoer van sisalvezel uit N.-I. nam toe van 1922 van 19.071 ton tot 65.666 ton in 1930. Aan kapok werd in 1930 20.732 ton uitgevoerd, terwijl de werelduitvoer 24000 ton bedraagt. De Nederlandsche sisal heeft in weinig jaren op de wereldmarkt een positie kunnen veroveren, die hem niet meer zal kunnen worden ontnomen).

De Opbouw

No. 7: Indische kroniek, door J. F. H. A. Later (De poenale sanctie. De malaise, gevolg van eenzijdigen afzet van cultuurproducten. De samenstelling van het ambtenarencorps en de bezuiniging.)

Spoor- en Tramwegen

No. 11 van 24 Nov.: De Spoorwegbrug over de Kali Batang in de lijn Djocjakarta—Magelang, in verband met de jongste Merapi-eruptie, door ir. J. Slim. — Jaarverslag der vereeniging van N.-I. spoor- en tramwegmaatschappijen over 1930.

ZENDINGS- EN MISSIEBLADEN.

Ons Suriname. November: Hoe de Broedergemeente een zendingsgemeente werd, II. (Toespraak op het Zendingsfeest, door ds. Th. Müller). — De Bhakti-Godsdienst van de Hindoes. (Toespraak op voornoemd Zendingsfeest door P. M. Legêne).

Licht in de Duisternis: Nieuwe uitgave van het Zeister Zendingsgenootschap. Verschijnt 4 malen per jaar met December. Deze Zeister Tractaten zullen verhalen en schetsen bevatten.

BOEKENSCHOUW.

Java in onze Oost, door Gerard Brom. W. L. en J. Brusse's U.M. (Zie de bespreking in de N. R. Courant van 25 Nov. Av. E.).

Britsche Kinacultuur aspiraties. Waarom wordt door regeeringen zoo weinig gedaan voor Kininisatie der Malaria-gebieden, door dr. M. Kerbosch. (Overdruk Alg. Landb. Weekblad voor N.I. 16de Jrg. No. 2 ,11 Juli 1931).

Mozaïkziekte bij Cassave (Avec un résume français). Bulletin Inst. voor Plantenziekten 1931. f 0.30.

Verslag der Staatsspoor- en Tramwegen in N.-I. 1930—1931. f 2.75.

De zorg voor de volkshuisvesting in de stadsgemeenten in Ned. Oost-Indië, in het bijzonder in Semarang, door G. Flieringa. f 10.—.

Alphabetisch register van de administratieve (bestuurs-) en adatrechterlijke indeeling van Nederlandsch-Indië, deel I, Java en Madoera. Samengesteld door W. F. Schoel. Kantoor voor de Volkstelling, Schoolweg II, Batavia-Centrum. f 3.— plus porto. 1350 bladzijden.

Adatrechtbundel 34ste deel.

Onderwijs in het Hindi.

Binnenkort zal te Leiden een cursus voor het Hindi worden geopend onder leiding van den heer B. C. Shastri, een jong geleerde uit Britsch-Indië, die met het oog op zijn promotie enkele jaren aan de Leidsche Universiteit denkt door te brengen. Onder de talrijke talen van Voor-Indië staat het Hindi, gesproken door 66 millioen menschen vooraan.

Aangezien het den grondslag vormt van het Hindoestani, de lingua franca van Britsch-Indië, kan men zeggen, dat het gebied van die taal zich feitelijk uitstrekt over het geheele Indische Subcontinent met zijn ruim 300 millioen bewoners.

Voor Nederland vertegenwoordigt de kennis van het Hindi bovendien een nationaal belang met het oog op de Britsch-Indische immigranten, die zich in Suriname hebben gevestigd en daar meer dan een kwart van de bevolking uitmaken. Voor nadere inlichtingen omtrent den bedoelden cursus wende men zich tot het secretariaat van het Instituut Kern te Leiden.

Indische Filmvoordrachten.

Zaterdag 21 Nov. gaf mr. dr. P. H. W. G. van den Helm een voordracht bij films over Suriname in de aula der Handelshoogeschool te Rotterdam, vanwege het Koloniaal Instituut en de commissie voor Rotterdam van het Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

Suriname

Al de Surinaamsche bladen geven uitvoerige berichten over het oproer van 28 en 29 October. Men vindt daarin veel tegenstrijdigs en men zal de berichten van den Gouverneur moeten afwachten om een juist inzicht in het gebeurde te verkrijgen.

O.i. staat nu reeds vast dat na de vergadering van den „Surinaamschen Volksbond" op 28 October de onlusten niet konden uitblijven. Zóó fel bewogen waren de gemoederen dat van de bestuurstafel geen leiding kon uitgaan. Een ongelukkig besluit was het dat er in het Neger-Engelsch gesproken zou worden. Toen dit werd voorgesteld, zeide de voorzitter Doedel: „Ja, Negerengelsch is onze taal. Hollandsch is een ons opgedrongen taal."

„De Banier" van 30 October schrijft:

„Als een bruischende golfstroom werden de gemoederen bij dat al opgezweept en wij raakten verward, want wij vreesden voor onheilen in dit anders zoo stil Nederlandsch gebied, welks inheemschen tot nog toe gedweeë schapen waren. Wij rilden door de uitingen van „sans culotte".

„Door het steeds heftiger wordende getier was de voorzitter, de heer Doedel, genoodzaakt de bijeenkomst te sluiten".

Een nieuw verschijnsel in de Surinaamsche samenleving was het optreden in deze vergadering van twee Boschnegers, Jhammbarba van het dorp Kriki aan de Sarakreek en zijn stam- en dorpsgenoot Adjagama.

Omtrent Adjagama merkt *„De Banier"* op:

„Deze zoon der wildernis sidderde bij zijne klacht, en wij met hem, die der Boschneger mentaliteit kennen, te meer toen hij liet doorschemeren, dat het Bestuur hen weder tot de slavernij wilde brengen middels het Cristendom. IJselijk!"

(Over deze onuitroeibare achterdocht der Boschnegers zie men *„De West-Indische Gids"* van September 1931, blz. 229).

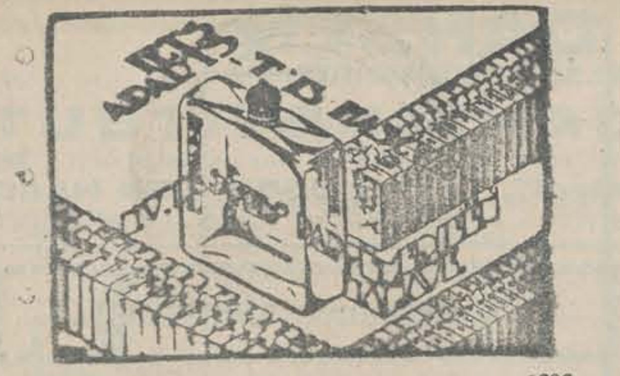
Een overzicht van de vergadering geeft *„De Nieuwe Stem"* van 31 October.

Door deze ongelukkige vergadering is voor vele jaren de mentaliteit van het volk bedorven.

Over het optreden van de politie zijn de berichten niet gelijkluidend. Een moeilijkheid daarbij was dat de benden zich op verschillende punten van de stad hadden verspreid.

„De Surinamer" van 1 Nov. schrijft:

„Zoowel de politie als de militairen deden patrouilledienst en bij alarm om hulp was de verplaatsing der secties bewondering afdwingend, doch doordat de wanordelijkheden op vele punten tegelijk werden

ondernomen, was het uiterst moeilijk het oproer grondig te dempen.

Donderdag begon het spel reeds vroeg opnieuw en al gauw moest per truck hulp verleend worden aan den politiepost bij de Gasfabriek, die was overvallen. Ofschoon er met bizondere kracht werd opgetreden, bleef het verzet aanhouden en practisch was de politie met de militaire macht den geheelen dag onafgebroken in de weer om nu eens hier, dan weer daar zich tegenover benden te plaatsen.

Bizonder moeilijk was vooral de taak der politie, die meer lankmoedigheid betrachtte dan buitenstaanders lief was en men kan veilig aannemen, dat er bij de rustige burgerij slechts één wensch was: dat er krachtiger zou worden opgetreden."

En verder:

„Van de politie, die op de meest prikkelende wijze werd uitgedaagd en gehoond, werd buitengewoon veel tact gevorderd. De wijze waarop zij deze heeft betracht, verdient dan ook hooge lof en maakt aanspraak op waardeering.

De aanwezigheid van vrouwen en kinderen die (opzettelijk?) tusschen de oproermakers heen en weer trokken, maakte het uiterst moeilijk met volle kracht op te treden vóór de uitvaardiging der proclamatie. Daaraan zal gedeeltelijk te wijten zijn, dat naar verhouding zooveel beambten, vooral wanneer ze onvergezeld naar huis trokken, konden mishandeld worden op minderwaardige wijze."

„De Hoofdinspecteur van politie, die met een afdeeling was uitgerukt en een eind daarvan was geraakt, werd op brutale wijze uitgedaagd en ingesloten, doch op het critieke oogenblik, toen schieten wel haast onvermijdelijk werd, ontzet door een militaire patrouille, die onder korporaal van Vliet juist aankwam en op zijn bevel tot den aanval overging en in een hevige charge uitviel.

Met dat al bleef het woelen.

Donderdagmiddag om drie uur zou echter het ernstigste treffen moeten plaats vinden, alvorens de oproerlingen zouden begrijpen, dat de overheid zoo noodig tot het uiterste zou kunnen gaan."

„De Nieuwe Stem" van 31 Oct. schrijft:

„Met voldoening mag worden vastgelegd, dat er niet één oogenblik is geweest, dat de Overheid den toestand niet meester was. Alle belhamels achterhalen, was natuurlijk niet mogelijk, vooral, waar bijna op alle punten, als maar de politie of militairen zich maar even vertoonden, de groepen uit elkaar stoven en op de erven een goed heenkomen zochten.

De politie in de eerste plaats kan zich geschraagd voelen door alle rustige burgers en als haar al iets verweten wordt, is het een te groote lankmoedigheid in den aanvang, die echter nergens in gebrek aan doortastendheid en durf is ontaard. Integendeel!

Zij heeft blijkbaar getracht de door de zich schuil houdende aanstokers opgejaagden uit zich zelf tot bezinning te doen komen. Maar toen, als gezegd, na een nacht, die kalmte moest hebben gebracht, het treurige spel werd herhaald en de betoonde lankmoedigheid als zwakte werd beschouwd, moest anders worden opgetreden. Wat ook geschied is, met noodlottige gevolgen!"

„Suriname" van 30 October geeft, onder het hoofd „Honger oproer" een uitvoerig verslag van het gebeurde en merkt aan het slot op:

„Kalmte bij hen die leiding moeten geven is een vereischte, doch ook zij die gegeven orders moeten uitvoeren, hebben zich kalm te gedragen."

En onder „nagekomen berichten":

De woeligheid houdt nog aan in de volksbuurten. Nog steeds maakt men zich schuldig aan baldadigheden.

In kleine groepen bestoken zij de politie. Deze is dan ook op. Steeds moet zij klaar staan om dan hier, dan daar op te treden. In de meeste gevallen zijn de vogels gevlogen, voor haar komst.

De relletjes worden op het oogenblik voor het meerendeel veroorzaakt door jonge verwilderde mannen. Trouwens alle tot nu gedane arrestaties betroffen deze categorie.

Precies als elders, waar ook de jeugd de relletjes veroorzaakt.

Enorme schade wordt aan den handel toegebracht. Deze ligt nog stil.

In *„De Nieuwe Stem"* van 4 November troffen wij ingezonden stukken aan van personen die opkomen tegen het door het blad gegeven voorstelling van sommige gebeurtenissen.

Het wil ons voorkomen, dat het voor de overheid uiterst moeilijk zal zijn de juiste voorstelling van de toedracht van zaken te geven.

Bij de behandeling in de Tweede Kamer van hoofdstuk XI (Koloniën) der Rijksbegrooting voor 1932 heeft eenig debat plaats gehad over het oproer te Paramaribo. Daarbij maakte de heer Knottenbelt de volgende opmerking, die wij in de Surinaamsche bladen niet hebben gevonden:

„Maar het is ook mogelijk dat er invloeden van buitenaf werkzaam zijn geweest; volgens verkregen informaties was er juist voor het oproer een Lethlandsche schoener voor Paramaribo verschenen waarvan de bemanning werd verdacht van communistische opvattingen; en het is wel merkwaardig dat toen het oproer was uitgebroken, die schoener weer is weggevaren, zonder te Paramaribo de lading te hebben ingenomen die hij naar het heette, zou innemen."

De Minister heeft hierop niet gereageerd, wèl op de motie van den heer Wijnkoop om oogenblikkelijk maatregelen te nemen tegen den hongersnood. Den Minister is niets bekend omtrent hongersnood in Suriname.

„Hongersnood" is een groot woord, maar het zal den Minister toch bekend zijn dat vele werkloozen en vooral kinderen honger lijden, of althans niet genoeg te eten hebben, waarom er een comité is gevormd om de ondervoede kinderen voedsel te verschaffen.

Wij achten het niet wenschelijk de bespreking van deze zaak uit te stellen tot de openbare behandeling van de Surinaamsche begrooting, misschien eerst in Februari. Waarom niet een afzonderlijke behandeling, zoodra het rapport van den Gouverneur is aangekomen?

⁂

Ingesteld is een commissie van advies in zake de voorgenomen proef met de mechanische cultuur van rijst en mais in Suriname. In deze commissie zijn benoemd: tot lid: voorzitter: de heer ir. J. Manschot, agent der Nederlandsche Handel Maatschappij, tot leden: de directeur van het Landbouwproefstation, de directeur van Openbare Werken en Verkeer, en de heeren E. A. Brunings, gezagvoerder-beheerder van de onderneming Rust en Werk, en W. Heinesz, administrateur-beheerder van de onderneming Slootwijk.

⁂

Het *„Handelsblad"* van 27 Nov. meldt:

Tengevolge van de gladheid van den weg is gisteravond te 11 uur 15 een taxie op het Singel vóór de Universiteitsbibliotheek geslipt en te water gereden. De Surinamer Dubois sprong gekleed te water en wist met behulp van voorbijgangers, die op een schuit waren gesprongen, de drie inzittenden te redden.

Curaçao

Curaçao in de Tweede Kamer!

Overmorgen of morgen, nadat dit nummer verschijnt, is het Sinterklaas. Wij hadden gedacht onze lezers, hier maar vooral in Curaçao een verrassing te bereiden, ervan uitgaande dat zij een paar dagen van tevoren al wel, en eenige weken daarna nòg, daarvoor in de stemming zouden zijn. Echter vreezen wij voor een teleurstelling. Daarom maar open kaart gespeeld en gezegd, hoe de zaken zich hebben toegedragen.

Wij hadden gehoord, dat de begrooting van Koloniën, de gelegenheid bij uitstek om over Curaçao te praten, en blijkbaar de eenige gelegenheid, zoo eind November aan de orde zou komen, en nu hadden wij gedacht, als wij dit jaar eens zelf daar heen gaan, en dan uit eigen wetenschap vertellen van de fanfares, in de Kamer gestoken over sluitende begrootingen, aflossingen van kasvoorschotten, veelheid en veelsoortigheid van politie, geen pessimisme omtrent den economischen toestand, opheffing van de bovenwindsche eilanden en wat men maar wil; er zouden afgevaardigden en ministers te weinig blijken.

Daarvoor gingen wij dan Donderdag den 26sten November naar de publieke tribune en vernamen tot onze blijdschap, dat deze bezet was. Wat een belangstelling! Een goed teeken! Dan maar een poging gewaagd, om tot de gereserveerde tribune door te dringen. Wij deden een beroep op een der oudste kamerleden, nog uit den tijd van Goeman Borgesius, en het lukte. Toen de bode de deur open deed, en vóór wij nog een blik in de kamer geslagen hadden, was het eerste woord dat wij hoorden, het laatste van een rede van den heer Wijnkoop: „Hoe eer hoe liever Suriname los van Holland!" Het was een kreet naar ons hart, want nu wisten wij, dat wij voor „Curaçao" niet te laat gekomen waren. Maar toen, een blik in de kamer geworpen, en onze vreugde begon te tanen: wel geteld, mannen en vrouwen, waren er 16 leden, waarvan 10 op hun plaats zaten en 6 stonden of wandelden. Van de 16 praatte er een alleen, de heer Knottenbelt, 7 met een ander, en 1 verveelde zich blijkbaar omdat niemand iets tegen hem zei en hij ook niemand had, om iets tegen te zeggen. Het is misschien goed, dat we allereerst onze staatsrechtelijk niet geschoolde lezers eraan herinneren, dat de Tweede Kamer nog altijd 100 leden telt. En toch waren de overige 84 niet allen afwezig, want het aantal aanwezigen, behalve griffiers, boden, stenografen, enz., is geklommen tot wel 26. Daarna weer gedaald tot 11; althans zoo was het, toen wij om half zes niet langer konden blijven.

Maar nu over Curaçao. Wij begrepen, dat spreken zouden de heeren IJzerman, Van Boetzelaer van Dubbeldam, Feber en Joekes. In twijfel waren wij erover, of de heer Knottenbelt iets zou zeggen, en misschien de heer Beumer, maar die was er niet en is ook maar even binnen geweest. De heer Schouten uit Rotterdam had blijkbaar de wacht bij het antirevolutionaire vaandel betrokken. Het begrootingsdebat bleef beperkt tot den minister en de vier eerst genoemde kamerleden.

Het is mogelijk, dat het meevalt, wanneer wij de volgende week de Handelingen hebben, maar nu hadden wij den indruk, dat het vervelend was, en ten slotte waren wij in een stemming om de afwezigen alles te vergeven, op één ding na, n.l. dat zij het zelf niet beter deden. Dat het niet de fanfares waren, waarop wij gehoopt hadden, ach! het was niet onbegrijpelijk. Niemand scheen die terugbetaalde kasvoorschotten al in de zak te voelen. De politie vond men te duur en te uitgebreid; de militaire bewapening veel te groot opgezet. Den gouverneur werd onbegrijpelijke tegenspraak in verschillende uitlatingen verweten; de sluitende begrooting vond men een wassen neus; alleen — de heer Van Boetzelaer was enthousiast over de maatregelen voor de bovenwindsche eilanden.

Eén keer is er gelachen; het was, toen de heer IJzerman uit het AMIGOE-verslag bleek begrepen te hebben, dat een viering van den verjaardag der Koningin, waarbij de eerste, en zelfs de eenige, gewonde, eerst te twee uur 's nachts wordt binnengedragen, eigenlijk en vergeleken met vroeger, als feestviering niet in aanmerking kwam.

En naar men zegt, zou prof. Einstein op de publieke tribune dit alles hebben meegemaakt.

Toen de heer Joekes aan het woord kwam, moesten wij weg.

Wij beloven niets, maar mocht het zijn, dat de Handelingen nog iets belangrijkers meedeelen, dan zullen wij dit onzen lezers niet onthouden.

Nog erger?

Blijkens door den gouverneur aan den minister telegrafisch verstrekte inlichtingen, zegt de memorie van antwoord op hoofdstuk XI „heeft geen der leden van den Kolonialen Raad persoonlijk deelgenomen aan de inklaringen op groote schaal van gedistilleerd."

Plaatselijk politiehoofd te Willemstad!

In het conflict tusschen gouverneur en Kolonialen raad heeft de minister gelukkig gekozen voor het standpunt van den gouverneur. Een koninklijk besluit zal den commandant der militaire politietroepen aanwijzen als plaatselijk hoofd der geheele politie te Willemstad.

Weitjens—Van Dijk.

Een voorstel, om mr. Weitjens, de eenige van de leden van het hof van justitie, die nog niet is voorzien van een vaste aanstelling voor het leven, bij de Kroon voor een zoodanige aanstelling in aanmerking te brengen, heeft de minister nog niet van den gouverneur ontvangen.

Wat de gouverneur hiermee te maken kan hebben, is ons niet duidelijk. Art. 53 der grondwet zegt: „De Koning is onschendbaar; de ministers zijn verantwoordelijk".

Errata!

Uit het Kamerverslag van Donderdag 26 Nov. l.l. in het *Algemeen Handelsblad:*

„Voor het oogenblik zou men onverstandig doen, als men het hoofd der militaire politie niet maakte tot hoofd der politie in haar geheel in het stadsdistrict Willemsoord."

Deze woorden worden den minister in den mond gelegd.

Uit den Verren Vreemde

Nieuwe verhoudingen in het Britsche gemeenebest.

De 24ste November heeft het Lagerhuis zijn zegel gehecht aan een statuut, dat formeel een einde maakt aan het Britsche wereldrijk in zijn oude samenstelling.

Reeds lang, wel sedert een kwart eeuw, volgen de rukken elkander op, waardoor de dominions zich losser maken van het rijksverband. Waren het eerst Canada en Australië die deden uitkomen, dat zij zich aan de voogdij van een moederland ontgroeid achtten, later zijn het vooral de jongsten onder de dominions geweest, Zuid-Afrika en Ierland, die aandrongen op een stellige verklaring van volkomen onafhankelijkheid. Men mag wel aannemen, dat die rukken den Britschen politici niet erg naar den zin zijn geweest, maar de geschiedenis van den Noord-Amerikaanschen bevrijdingsoorlog indachtig, is Engeland voorzichtig genoeg geweest om de andere blanke kolonies niet in dezelfde richting te drijven. Het heeft, met de opkomende wenschen rekening houdend, heel veel toegegeven en toegelaten, altijd trachtend toch vast te houden wat nog te behouden bleek. Zoo is Canada voorgegaan in het benoemen van eigen vertegenwoordigers in het buitenland, door het aanstellen van een gezant in Washington. Zuid-Afrika voert een eigen vlag. Ierland bestaat alsof de vrijstaat erkend ware. Australië heeft zijn eigen gekozen Australiër tot gouverneur-generaal gekregen. Dit zijn niet op zich zelf staande gebeurtenissen of feiten, het zijn uitingen passend in de wèl geleidelijke, maar toch zeer snelle ontwikkeling van de onderlinge verhouding der zelfstandige onderdeelen, die te zamen het Britsche rijk werden genoemd.

De dominions hebben al lang zelfbestuur. Zij hebben een volledige eigen regeering, ministers, wetgevende vergadering, eigen geldmiddelen. Engeland wees een gouverneur-generaal aan, wiens macht ten opzichte van 's lands aangelegenheden zeer beperkt was. Londen behield daarbij aanvankelijk nog de algemeene leiding; het trad met elk der dominions in overleg over de zaken van gemeenschappelijk belang. Meer en meer deden zich echter vragen voor, die voor de groote gemeenschap in haar gansche geheel van beteekenis waren; ook was wat voor een deel beslist werd veelal niet zonder belang voor de andere deelen. Bovendien deden de dominion-regeeringen niet zelden uitkomen, dat, naar haar opvatting, de regeering te Londen, bij het nemen van beslissingen voor Groot-Brittanië, wel eens had mogen informeeren hoe de dominions er over dachten.

Zoo zijn de rijksconferenties ingevoerd. De premiers der dominions kwamen naar Londen, om, in overleg met de Engelsche regeering en te zamen, over rijksaangelegenheden te beraadslagen. Van deze conferentie is dadelijk groote invloed op de algemeene rijkspolitiek uitgegaan. Zij zouden om de vier jaren worden gehouden.

Door den grooten oorlog kwam een onderbreking. Maar het aandeel, door de dominions in de moeilijke worsteling aanvaard, versterkte de positie hunner vertegenwoordigers bij de, na het sluiten van den vrede, hervatte conferenties.

Te Versailles had Engeland voor hen ook al stem gevraagd als voor zelfstandige mogendheden. Zij werden als leden opgenomen in den Volkenbond. Aan Zuid-Afrika, Australië, Nieuw Zeeland werden mandaten toevertrouwd over voormalige Duitsche koloniën.

Lord Balfour, die meer korte verklaringen heeft gegeven welke leuzen voor de toekomst zijn geworden, zoo b.v. over het Joodsche tehuis in Palestina, drukte ook in een stelling de toekomst-verhouding der samenstellende deelen van het rijk uit. Deze luidt: gelijkheid in positie tusschen dominions en Groot-Brittanië, evenals tusschen de dominions onderling.

Zoo opgevat, zou er volkomen gelijkheid zijn van alle onderdeelen, geen zou ondergeschikt zijn aan het andere. Men zou vereenigd zijn door de gemeenschappelijke plichten en samen staan onder de Kroon. Het rapport der rijksconferentie van 1926 werkte dit duidelijk genoeg uit om er eenige jaren op te drijven. Voor de diplomatieke betrekkingen, de verdediging, de verdragsluiting werd der regeering te Londen echter nog een vooraanstaande plaats aangewezen, zij zou ook de gouverneurs-generaal benoemen, al zouden deze vertegenwoordigers van de Kroon zijn.

Nog een beteekenisvolle maatregel werd ingevoerd. De dominions konden zich te Londen laten vertegenwoordigen door hooge commissarissen, voor de behartiging van hun belangen in het rijk. Deze waardigheidsbekleeders zouden rangsgelijken van ministers zijn.

De eetlust komt al etende. Zuid-Afrika, dat niet door Britsch gevoel beheerscht werd, en Ierland, dat nooit Engelsch-vriendelijk gezind is geweest, stelden op de conferentie van 1930 zelfs den eisch aan de orde tot erkenning van het recht van afscheiding. De andere dominions sloten zich hierbij niet aan, doch de conferentie ging toch wel alweer verder. De gouverneurs-generaal zouden door den Koning worden benoemd, een Rijksgerechtshof zou geschillen tusschen de rijksdeelen beslechten, een wetsontwerp zou worden opgemaakt, waarin de nieuwe rechtspositie der dominions zou worden vastgelegd, bij de besprekingen was uitgemaakt, dat wetten door het Engelsche parlement aangenomen, voor een dominion slechts zullen gelden voor zoover dit deze zelf zal aanvaarden.

Het is dit ontwerp dat nu den 24sten November, als het statuut van Westminster, door het Lagerhuis is aangenomen, en dat de benaming „Commonwealth" stelt in plaats van „Rijk".

Een wet van het Lagerhuis kan niet meer een wet van een der dominions ongeldig maken. Alle regeeringen kunnen volkomen zelfstandig wetten maken ook ter regeling van de betrekkingen met het buitenland, eigen vlootwetten, enz. De hooge commissarissen der dominions nemen in Londen rang boven de Engelsche ministers. Aan elk gezag van het voormalige moederland over de kolonie is een einde gemaakt.

In dit alles ligt niet opgesloten het vreemd tegenover elkander gaan staan. De bedoeling heet zelfs de tegenovergestelde te zijn. Een vrijwillig bondgenootschap op den grondslag van vrije samenwerking moet de gedachte van samenhoorigheid daadwerkelijk doen voortleven in het Britsche gemeenebest.

Een Britsch wereldrijk blijft feitelijk naast dit gemeenebest ook bestaan, door de koloniën, protectoraten en mandaatlanden onder Britsche vlag in Europa, Afrika, Azië en Amerika.

Voor een dezer koloniën werpt het nu tot wet verheven ontwerp dadelijk een scherpe kwestie op. Het reeds zoo moeilijke vraagstuk, dat Britsch-Indië op te lossen geeft, wordt er nog wat meer door verward. Een tweetal jaren geleden is ook voor Britsch-Indië een formule gelanceerd, die tot programpunt en leuze gemaakt is. Voor den toekomststaat werd officieel „dominion-status" genoemd. Deze aanduiding is door velen voor Indië tot minimum eisch gemaakt (de extremisten vragen meer). Door Winston Churchill is er nu in het debat over het Westminster-statuut in het Lagerhuis, op gewezen, dat toen die belofte gedaan werd dominion-status iets anders beteekende dan nu het geval is geworden. Britsch-Indië kan niet rijp worden geacht voor volkomen onafhankelijkheid. Dit punt is niet uitgevochten. Het zal echter met buiten de besprekingen kunnen blijven indien de Tweede Rondetafelconferentie nog doorgaat, en wij zullen er dan nader op terug komen.

Zal het Westminster-statuut voor de dominions berustende bevrediging beteekenen? Zij hebben nu een grondwet voor het gemeenebest. Met het bereiken van dit doel is echter door de grondwet zelf de band vastgeknoopt, die eenige dier dominions juist losser wilden maken.

Moeten de dominions zelf ook niet beslissen of en in hoever zij het nieuwe statuut als grondwet goedkeuren?

De poging in 1931 beproefd om tot overeenstemming te komen over een „economische" rijkspolitiek is te Londen niet geslaagd. Zij zal in 1932 hervat worden op een in Canada te houden conferentie. Maar intusschen heeft het Engelsche gezag een zoo gevoeligen knak gekregen, dat ontwarren nog moeilijker is geworden.

Eerst de rijksconferentie van 1934 zal vermoedelijk tot uiting doen komen, in hoever het Westminster-statuut inderdaad als grondslag van de toekomstverhoudingen wordt aanvaard.

———

Nagekomen Berichten.

Boekbespreking.

Bali, door Marie C. van Zeggelen, met 34 afbeeldingen en portret van P. A. J. Moojen.

Mevrouw van Zeggelen schrijft (blz. 25), „dat, toen na de aardbeving van 1917 de waterleidingen hersteld waren en daardoor de economische toestand van het volk weer beter werd, de tempelbouw weer met nieuwen ijver werd begonnen". Waarom dit wordt meegedeeld met de sombere inleiding: „De heer Moojen moest constateeren", dat.... enz.? Enfin, hij constateerde het, en mevrouw van Zeggelen schreef het, en ik onderschrijf het.

Maar is dat wèl geconstateerde en geboekte feit te rijmen met het elders aan den heer Moojen toegeschreven initiatief?

Op blz. 22 lezen we, dat, toen de Baliërs „onderworpen aan het noodlot door de goden over hen gebracht", neerzaten in berusting bij de resten van hun woningen en erven, en bij de armzalige puinhoopen van hun vele tempels, waarvoor zij al hun liefde in volle toewijding hadden gegeven, dat toen de heer Moojen „hen op het goede oogenblik wekte en hen behoedde voor verslapping"; op blz. 21, dat hij hun „de helpende hand heeft gereikt, om de verwoeste schoonheid en meer dan dat, het godsdienstig leven van Bali weer op te bouwen"; op blz. 28, dat hij „de eerste hand heeft mogen leggen aan den wederopbouw van Bali's architectuur". Maar de wederopbouw van het eenvoudigste tempeltje is zoo'n veelomvattend werk (blz. 22), 't is begrijpelijk, dat de heer Moojen dat alles niet alleen af kon. Zijn foto's en schilderstukken, vóór de aardbeving gemaakt, waren daarbij een leiddraad (blz. 21), maar tusschenpersonen had hij noodig, en die werden gevonden in uitstekende inlandsche bouwmeesters, die hem, dank zij den financieelen steun der Regeering, konden ter zijde staan; en om de bevolking rustig aan den wederopbouw te laten voortwerken en voor de administratie van het bijeengebrachte geld, werd gebruik gemaakt van de diensten van het binnenlandsch bestuur (blz. 23). Maar overigens was het de heer Moojen; de heer Moojen wenkte en de Baliër bouwde; de heer Moojen is groot, en mevrouw van Zeggelen is zijn profetesse. Maar als de heer Moojen groot is, moet hij wel verlegen zijn met het lofdicht „Bali", uitgegeven bij Scheltema en Holkema te Amsterdam; en voor „een stille werker" — en dat is de heer Moojen, zegt mevrouw van Zeggelen op blz. 22 — moet het pijnlijk zijn, en tegenover den Baliër beschamend, om zóó te worden belicht, of, zoo zou men 't óók kunnen opvatten: in het zonnetje gezet.

Het boekje is keurig gedrukt, fraai verlucht en vlot geschreven in de vloeiende taal die de taal is van mevrouw van Zeggelen, maar de tekst is vaak klinkklank en geeft geen betrouwbare informatie.

De vinding, dat de toegangspoort tot het paleis gespleten moet zijn, om de toegankelijkheid van den vorst voor het volk tot uitdrukking te brengen (blz. 12) is zoo geschikt voor deze tijden, waarin de menschen zich meer en meer ook in de wolken gaan verdringen, dat het jammer zou zijn er iets tegen in te zeggen.

Maar dat de aardbeving ongeveer 2000 tempels zou hebben vernield, nou — daar mag nog wel een schepje bovenop; alleen voor Bandoeng, Tabanan, Gianjar en Kloengkoeng, rapporteerde resident van Stenis 2250 verwoeste tempels.

Volgens verslag van 1922 zouden er in drie jaar tijds van die 2000 nog maar 65 hersteld zijn? Ik weet niet wat verslag bedoeld wordt, maar dat cijfer lijkt naar niets, de wonden waren toen vrijwel geheeld, en de tempels die belang hadden voor de nog levende generatie, waren hersteld, buiten alle bemoeiïng en zonder eenige hulp van buiten. Kan 65 het getal bouwwerken zijn, waarmee de heer Moojen in 1918 bedoeld heeft bemoeiënis te krijgen, en waarvan hij later heeft kunnen constateeren, dat zij door den Baliër zelfstandig zijn hersteld?

De begin 1919 ingediende verlanglijst telde minder nummers: 2 poeri's en 12 poera's, maar dat was nog slechts een voorloopig lijstje, waarin de heer Moojen zich spoedshalve beperkte tot een zeer klein gedeelte, aangezien volledigheid jaren zou vorderen en becijferingen van kosten van zulke ver verwijderde bouwplannen geen zin zouden hebben.

Behalve de bouwwerken van dat lijstje, werd voorgesteld om op Gouvernementskosten te herstellen de poeri's van den Regent van Gianjar en 5 Poenggawa's in dat regentschap à raison van *f* 122.900, en die uitgave is geschied, maar de spilling van de *f* 176.000, noodig voor de 2 poeri's en 12 poera's van het voorloopige lijstje is verhoed, evenals van andere duizenden, die werden toegestaan tot steun van „gilden", die — niet bestonden!

De tempels, door den heer Moojen hersteld, waar moeten wij ze zoeken? Bekend zijn zijn bemoeiïngen met de poera Besakih en met de poeri's van den Regent van Gianjar en 5 Poenggawa's in dat regentschap, en de bereidheid om méér zorgen te wijden en méér Gouvernementsgeld uit te deelen. Is dat niet wat weinig ei voor de zéér groote omelette soufflée die mevrouw van Zeggelen bedoelde te bakken?

Met inlandsche termen is slordig omgegaan: *meroe* wordt op blz. 18 gezegd te beteekenen, midden, spil van het heelal"; op blz. 30 is het „letterlijk berg." Afwisselend lezen we *gamelan, gamalan, gamelang.* Met *bantjinggan* wordt bedoeld *bantjingah*, maar dat is géén „volksplein". Ook is *koelkoel* géén „klokketoren".

De kunstenaarsgilden, tot steun waarvan duizenden den Resident ter beschikking werden gesteld, die onaangeroerd bleven, omdat die gilden niet bestonden, — hun spoor vinden we op blz. 15, waar gilden gezegd worden *sêkêhê* te heeten, (met het oog op lezers die meer op Fransch dan op Balisch zijn „ingesteld" ware de schrijfwijze *sekehe* te verkiezen), maar er zouden tegenwoordig enkel nog maar *sêkêhê soebak* bestaan. Men zie het woordregister achterin Korn's „Het Adatrecht van Bali" en dan leert men anders. Het wemelt op Bali van wat mevrouw van Zeggelen en de heer Moojen „gilden" noemen, van allerlei soort.

Is er veel diepe zin in het vaak herhaalde „Handenarbeid draagt vruchten"?

Maar de Balische plaatjes zijn mooi!

H. T. D.

Van onze Adverteerders.

Nieuwe zaak.

Dezer dagen opende de heer M. Hensing een speciaalzaak in fijne vleeschwaren en zuivelproducten, in perceel v. Hoytemastraat 113, in Den Haag. Als men de keurige inrichting ziet, waar reinheid en correcte bediening den boventoon voeren, kan men gerust spreken van een aanwinst in deze wijk. Leden van Oost en West onthoudt dit adres.

Opening „Lily House".

Dezer dagen is in het perceel Frederik Hendriklaan 250 in Den Haag het nieuwe filiaal geopend van „Lily House", de firma, die o.a. ook een zaak exploiteert aan de Waldeck Pyrmontkade in Oostersche nijverheid, benevens vele voor ons land nieuwe voortbrengselen van midden-Europeesche en Balkankunstnijverheid.

Een der aanleidingen tot de opening van dit nieuwe filiaal is naar de directeur, de heer J. J. Bergsma, ons mededeelde, het alleenverkooprecht, dat de firma heeft verworven van diverse exotische kunstnijverheidsproducten, zooals van Fransche koloniën (Madagascar, binnenlanden van Afrika), Cochin China en Yougo-Slavië. Veel van het prachtige materiaal dat ons vertoond werd, trok op de Kol. Tentoonstelling te Parijs zeer de aandacht en oogstte veel succes wat den verkoop betreft.

In deze moeilijke tijden — en op dit standpunt meende de heer Bergsma zich te moeten stellen — is het slechts mogelijk met nieuwe zaken resultaten te verkrijgen, indien men niet alleen iets bijzonders brengt, maar ook iets nieuws. Het zou te ver voeren van de zeer bijzondere collectie in „Lily House" bepaalde vorwerpen nader te bespreken. Wij volstaan hier met allen liefhebbers een bezoek aan het smaakvolle pand te adviseeren.

Berichten der Afdeelingen

Afdeeling Apeldoorn.

I. 17 Dec. Donderdagavond 8 uur La Bordelaise. De K. L. M. en de vliegtocht naar Indië met lichtbeelden en de film: „Vlootschouw". Spreker: de heer B. Prinsen Geerligs, chef der afd. Publiciteit der K. L. M.

Leden: vrijen toegang; huisgenooten *f* 0.25 p. p.

Begunstigers: vrijen toegang; met recht op één introductie à *f* 0.25. Andere belangstellenden *f* 0.50.

II. Leergang v. h. Koloniaal Instituut; 10 lessen, op Donderdagen, bij genoegzame deelneming. Begin medio Januari. Spreker: de heer K. van der Veer, ambtenaar Kol. Inst., oud-leeraar M.L.S. Buitenzorg.

Onderwerp: „Nederlandsch Indië; zijn economische en geestelijke ontwikkeling." Voor leden en begunstigers van „Oost en West" en voor onderwijs-bevoegden *f* 2.—; voor andere belangstellenden *f* 3.— voor den heelen cursus. Schriftelijke aangiften, met toezending van het bedrag aan den Secr. vóór of op 10 December.

III. Contributie 1932 zal gaarne per giro ontvangen worden vóór of op 12 Januari 1932; daarna volgt inning per van Dijk & Co.

De Secr.-Penningm. J. C. BAARS,
Jagersweg 42; Postgiro 93038; Tel. 1358.

Van de afdeeling Twente.

Ir. J. D. Ruys. †

Den 27sten November j.l. overleed plotseling de heer Ir. J. D. Ruys, oud-voorzitter van de Afdeeling Twente onzer Vereeniging en oud-lid van het Hoofdbestuur. Ir. Ruys, die door geboorte en loopbaan Indië uitstekend kende, werd na zijne repatriëering benoemd tot directeur van de Twentsche Electrische Tramwegmaatschappij met standplaats Enschede en bejverde zich daar reeds zeer spoedig om in zijne omgeving belangstelling te wekken voor zijn geboortegrond. In 1921 werd grootendeels op zijn initiatief en door zijn groote werkkracht eene tentoonstelling georganiseerd, uitsluitend van Indische kunstvoorwerpen en gebruiksartikelen, in het bezit van inwoners van Twente, teneinde daarvoor zoowel bij eigenaars als anderen belangstelling te wekken voor het land van herkomst. Toen in 1926 de Afdeeling Twente door het enthousiasme van den heer Stroink, oud-Indisch officier, tot stand kwam, was de heer Ruys dan ook de aangewezen persoon om als haren voorzitter op te treden, te meer, omdat hij door zijn lidmaatschap van het bestuur der Enschedeesche V. U. in de gelegenheid was, ook daar steeds de aandacht op Oost en West gevestigd te houden. Verleden jaar achtte de heer Ruys het oogenblik gekomen, om door eene bestuursverwisseling ,,versch bloed" in de afdeeling te brengen en trad daarom af als voorzitter. Door zijn plotseling overlijden verliest de afdeeling een actief en belangstellend lid, Twente een man, die door zijn persoonlijken invloed velen nader tot de Overzeesche deelen van het Nederlandsche Rijk heeft gebracht.

Afdeeling Groningen en Ommelanden.

Door het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap alhier zullen in dit seizoen een drietal openbare vergaderingen gehouden worden over: „De Snellius expeditie in Ned. Indië (1930)."

Als sprekers zullen optreden:

11 December: Prof. Ing. F. A. Vening Meinesz te Utrecht over: „De diepzeepeilingen in de Oostelijke bekkens".

26 Januari: de heer P. M. van Riel te De Bilt, leider der expeditie (misschien met film).

Daar de resultaten van deze expeditie in menig opzicht een verrassend licht op dit deel van den Archipel hebben geworpen, beloven deze lezingen zeer interessant te worden en meent ons bestuur met aandrang tot een bijwonen dezer voordrachten te moeten opwekken.

Zooals bekend, hebben alle leden van Oost en West (huisgenooten niet) vrijen toegang tot deze lezingen.

De secretaris.
J. FRANKE.

Afdeeling Groningen en Ommelanden.

Op 17 December a.s. zal in de groote bovenzaal der Harmonie voor onze afdeeling worden afgedraaid de zoo bekende „Mataramfilm", waarin het Javasche leven en de hoffeesten van Solo en Djocja zoo schitterend worden in beeld gebracht. Zooals men weet is deze film niet in den handel, maar bezit van Koloniaal Instituut te Amsterdam. Wij geven onze leden ernstig in overweging dit kunstproduct te gaan zien en hopen dat de groote bovenzaal te klein blijkt te zijn.

Leden met één huisgenoot vrijen toegang. Donateurs voor zich persoonlijk. Entrée voor niet-leden *f* 1,— (aan de kassa of bij het reisbureau Kruize), leerlingen van onderwijsinrichtingen *f* 0,25. Gelegenheid tot plaatsbespreking in de Harmonie.

HET BESTUUR.

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Informatie-Bureau.

Het Informatie-bureau der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag, is dagelijks geopend van 10—12 en van 2½—4 uur (des Zaterdags alleen tot 12 uur).

Van het Informatie-bureau.

Verkrijgbaar ad *f* 0.25 „Curaçao", naar de laatste gegevens bewerkt door het Bestuur der afdeeling aldaar, welker secretaris, de heer H. J. C. Bodenburg Hellmund gaarne bereid is verdere informatiën omtrent Curaçao aan belanghebbenden te verstrekken.

VAN DE REDACTIE.

Aan de Medewerkers.

De eerstvolgende redactie-bijeenkomst vindt plaats Maandag 7 December a.s., 's middags 4 uur in het gebouw van „Oost en West", Korte Voorhout 6.

Luchtpost naar Indië.

Met het vliegtuig, dat hedenmorgen van Schiphol naar Ned.-Indië is vertrokken werden 27 zakken luchtpost verzonden met een totaal gewicht van 227 K.G. 600 G. bruto en 206 K.G. 380 G. netto.

De zending bevatte 12333 stukken beneden 5 gram, 344 briefkaarten en postwissels; 3652 stukken zwaarder dan 5 gram en 1933 stuks bestemd voor tusschenliggende landen; in totaal 18262 stuks.

Luchtpost uit Indië.

Blijkens mededeeling van de Indische postadministratie heeft het retourvliegtuig „Duif" van den Holland—Indië-dienst ruim 200 K.G. post aan boord.

Hiervan is 51 K.G. 0.55 G. bestemd voor Amsterdam, 74 K.G. 275 G. voor Amsterdam (verdere verzending), 50 K.G. 0.80 G. voor 's Gravenhage, 11 K.G. 365 G. voor Rotterdam, voor Arnhem 2 K.G. voor Haarlem 6 K.G. 150 G., voor den Helder 1 K.G. 600 G., voor Leiden 2 K.G. 700 G., voor Utrecht 3 K.G. 700 G.

Kerst- en Nieuwjaarstelegrammen.

Evenals vorige jaren zal ook dit jaar van 14 December tot 6 Januari a.s. gelegenheid bestaan tot verzending van Kerst- en Nieuwjaarstelegrammen tegen verlaagd tarief.

De Kerst- en Nieuwjaarstelegrammen worden onderscheiden in die met vrijen tekst en die met vasten tekst. Telegrammen met vrijen tekst kunnen verzonden worden in het binnenlandsch verkeer, naar de meeste landen in Europa, schepen op zee, Ned.-Indië, Ned. West-Indië en voorts naar de meeste bestemmingen in overzeesche landen. De inhoud van deze telegrammen is vrij, mits bestaande uit een Kerst- en/of Nieuwjaarswensch; de prijs varieert van de helft tot een kwart van den gewonen prijs.

Telegrammen met vasten tekst kunnen verzonden worden naar Ned.-Indië, Ned. West-Indië, Noord-Amerika en Mexico. De afzender heeft de keus uit 17 teksten, in het Nederlandsch (voor Ned. Oost- en West-Indië), in het Engelsch (voor Noord-Amerika en Mexico), in het Spaansch (voor Mexico) en in het Maleisch (voor Ned. Indië). De kosten van een telegram met vasten tekst bedragen naar Ned. Oost-Indië en West-Indië ƒ 3.25, naar Noord-Amerika ƒ 2.50 en naar Mexico ƒ 4.20.

De aflevering der Kerst- en Nieuwjaarstelegrammen geschiedt zooveel mogelijk op 25 Dec., resp. 1 Jan., bij grooten toevloed echter ook op 24, resp. 31 Dec.

De telegrammen met vasten tekst worden afgeleverd op luxe formulieren, die met vrijen tekst slechts dan, indien de afzender daartoe den wensch te kennen heeft gegeven.

Nadere inlichtingen verstrekken de telegraafkantoren.

Luchtpost uit Indië.

Blijkens mededeeling van de Indische Post-administratie heeft het retourvliegtuig „Uil" van den Holland—Indië-dienst ruim 210 K.G. post aan boord: Hiervan is 46 K.G. 215 G. bestemd voor Amsterdam, 75 K.G. 550 voor Amsterdam (stad en verdere verzending), 57 K.G. 740 G. voor 's-Gravenhage, 13 K.G. 375 G. voor Rotterdam, 2 K.G. 150 G. voor Arnhem, 5 K.G. 850 G. voor Haarlem, 1 K.G. 750 G. voor Den Helder, 3 K.G. 250 G. voor Leiden en 4 K.G. 150 G. voor Utrecht.

Luchtpost naar Indië.

Met het vliegtuig, dat 19 dezer van Schiphol naar Ned.-Indië is vertrokken werden 27 zakken luchtpost verzonden met een totaal gewicht van 233 K.G. 515 Gr. bruto en 206 K.G. 735 Gr. netto.

De zending bevatte 12.024 stukken beneden 5 gram; 355 briefkaarten en postwissels; 3308 stukken zwaarder dan 5 gram en 1834 stuks bestemd voor tusschenliggende landen; in totaal 17.521 stuks.

Bestemd voor uitzending naar Nederlandsch-Indië.

A. F. Bulthuis, adm. ambt. b.h. B.B., Schouwtjeslaan 42, Haarlem; A. Veenenbos, adm. ambt. b.h. B.B., Joubertstraat 43, Den Helder; J. P. de Putter, adm. ambt. b.h. B.B., Dorpsstraat 147, Breskens.

In Nederland aangekomen verlofgangers.

Mej. A. C. van Zanten, onderw. b.h. OWLO, Columbusstraat 210, Den Haag; R. Rappard, hoofdbeheerder b.d. Pandhuisdienst, Beeklaan 346, Den Haag; M. B. Loth, adspirant-ambtenaar 2e kl. b.d. dienst der In- en Uitvoerr. en Acc., Emmastraat 199, Den Haag; W. F. H. Somer, controleur 1e kl. b.d. P.T.T., Fred. Hendriklaan 44, Den Haag; ir. C. P. M. Jagtman, ing. 2e kl. b.d. W. en 's Lands BOW, per adres Ned. Handel mij., Den Haag; mr. dr. B. Damen, voorzitter v.d. Landraden van Sragen c.a. Zomerluststraat 25, Haarlem; J. Toorenburg, tijd. fd. ambt. 2e kl. b.d. dienst der In- en Uitvoerr. en Acc., 1e Oosterparkstraat 3, Amsterdam; H. C. J. Eeg, beheerder 1e kl. b.d. Pandhuisdienst, Daguerrestraat 80, Den Haag; P. J. Eman, boekhouder 1e kl. b.d. dienst der Zoutregie, Weimarstraat 255, Den Haag; K. Vosmaer, adj.-controleur v.d. Belastingen, van Diemenstraat 158, Den Haag; M. Pastora, alg. ontvanger 3e kl., Gr. Hertoginnelaan 5, Den Haag; J. H. Kats, kantoorhoofd b.h. Dept. van O. en E., hotel-restaurant „Dominicain", Maastricht.

ADRESVERANDERINGEN.

Mej. L. Leijder Hevenstroom, onderw. 3e kl. b.h. OWLO, Berkstraat 5, p.a. fam. Schouten, Den Haag. A. J. van Riemsdijk, Mulo-onderw., rue St. Honore Sauvan 6, p.a. Ch. Jung, Nice; Ds. H. A. Loeff, pred. b.d. Prot. Gem. Medan, Weerselo, Ov. Pastorie; J. H. de Ruyter, adj. insp. b.d. PTT-dienst, Fuchsiastr. 4, Den Haag; J. Looyenga, adm. van Fin. 2e kl., Stadhoudersl., Hilversum; M. Houpt, hoofdcontr. PTT, Buys Ballotstr. 4, Den Haag; H. Quist, Inlichter 1e kl. Pestbestrijding, Spoorsingel 96, Vlaardingen; Mevr. E. Goldman—Intveld, ged. analiste b.d. dienst der Volksgez., Nic. Tulpstr. 79, Den Haag; W. Goldman, ged. analist 1e kl., als voren, idem; D. J. L. Weijenberg, ambt. op wachtgeld, tevoren werktuigk. 1e kl. Landsautomobieldiensten, p.a. Wilgstr. 11, Den Haag; Mevr. Weijenbergh—Gasper, comm. b.d. dienst der S.S. en Tr., idem; J. Groenewege, wnd. landbouwconsulent 1e kl., Valeriusstr. 87, Amsterdam-Z.; C. M. Schoewert, leeraar a.d. Kon. Emmaschool, Soerabaja, p.a. Moreelselaan 11, Utrecht; H. J. Looman, tijd. belast met de waarnem. der Betr. v. referend. op het Gouv.kant. Soerab., Westerlaan 32, De Bilt; G. H. S. Verhaar, wnd. Schoolhoofd b.h. OWLO, Soestdijkerstraatweg 37, Hilversum; A. A. van der Tol, Onderluit. magazijnmeester intend., Driebergen U., Engweg 105; J. M. de Waal, comm. v. pol 1e kl., Thomsonlaan 159, Den Haag; C. N. Klumper, onderluit. hoofdmonteur luchtvaartafd., Valkenierslaan 159, Ginneken; Mevr. P. W. B. Pabst—Evers, contr. 2e kl. PTT, Willemsplein 14, Arnhem; A. E. Gerungen, hoofdopzichter BOW, Copernicusstr. 266, Den Haag; G. F. Haije, contr. 2e kl. PTT, Reinkenstraat 39, Den Haag; A. E. H. Dondorp, apothekers-ass. b.d. dienst der Volksgez., Tasmanstraat 166, Den Haag; G. de Pree, monteur 1e kl. PTT, Prins Hendrikstr. 1, Den Haag; M. P. Grootens, ondercomm. b.d. alg. pol., 3e Helmerstr. 35 huis, Amsterdam; C. C. Cramer, wnd. lid der Weeskamer te Padang, Galeleistraat 135, Den Haag; W. F. H. Manuel, ambt. ter besch. v.d. ing. 1e kl. SS. en Tr., Wilhelminastraat 112, Den Haag; D. Hubenet, Gouv. veearts, Hees bij Nijmegen, Kerkpad 51; W. F. Engelhart, kap. inf., Los Angeles (Cal.) U.S.A. 1416 So Orange Drive; mevr. J. E. Brookhuijzen—Senstius, onderw. 3e kl., L. van N.O.I. 187, Den Haag; G. Jongkamp, adm. Ombilinmijnen, t.m. 1-11-1931, Oosterbeek, Cronjeweg 3; Ds. R. W. F. Kijftenbolt, pred. Palembang, p.a. fa. Rocquette en Zn., Heerengracht 553, Amsterdam; F. H. van Kooten, ing. 1e kl. Waterstaat, v. Beverningstr. 141, Den Haag; Mej. P. Siebelhoff, Naarden; Jan Steenlaan 60; J. H. T. Velu, luit.-kol. tit. art., Stadhoudersplein 90, Den Haag; C. Langedijk, onderluit. mil. adm., Corfstraat 17, Alkmaar; D. Burger, ass.-res. v. Toeban, p.a. Den Haag, Nederl. Handel mij.; C. H. M. H. Kiès, kol. art., v. d. Eijndestraat 6, Den Haag; W. H. Johannes, wnd. kantoorchef 1e kl. PTT, Villa Suzanne, Avenue Valentigny St. Sylvestre (Nice); G. L. Mulder, wnd. comm. W. en BOW, v. Sevenbergestraat 25, Voorburg; J. J. van Beijmerwerdt, hoofd werkplaats PTT, Copernicuslaan 157, Den Haag; A. van Vuure, Hoofd Holl. Ind. school, Fort de Kock, Halfweg Kastanjelaan 29; F. G. H. Vlasblom, luit.-kol tit., genie, Den Haag, Stationsweg 80; A. D. Vollegraaf, accountant 1e kl., Thomas Schwenckestraat 33, Den Haag; mr. J. Th. Lussanet de la Sablonière, pres. Raad Jus. Padang, Le Grand Hotel, Brussel; F. van Esveld, contr. 1e kl. PTT, Jerichalaan 111b, ben., Rotterdam; H. C. de Waal, Ritmeester cav., Laren N.H. St. Jansstr. 21; Mej. E. M. Oostenbroek, ond. 1e kl. OWLO, Sportlaan 82, Den Haag; Ch. H. Möller, onderl. art., Groenestraat 56, Nijmegen; J. W. Visser, Kap. kwartierm. Mil. Adm., Catharijnesingel 109, Utrecht; S. van Dissel, ambt. 3e kl. I.U. en Acc, Abrikozenstr. 216, Den Haag; A. van der Lugt, onderl. inf., Utrecht, Hendrik de Keijzerstraat 19; A. R. H. Braun, luit.-kol. intendance, Merano, Pension Meister; R. Heytman, luit. kol. inf., v. Aerssenstr. 276, Den Haag; L. J. Heil, kap. inf., Geraniumstr. 188, Den Haag; A. Reynders, wnd. contr. 2e kl. PTT, v.m. 19-12-1931, Amsterdam-Z., Koninginneweg 249 huis; S. Visser, off. v. gez., Paulus Potterlaan 6, Hilversum; L. N. O. Wethmar, kap. inf., v.m. 1-12-1931, Geraniumstr. 45, Den Haag; dr. L. J. Sieburgh, dirig. off. v. gez. 1e kl., p.a. Molenstraat 53, Den Haag.

Mutatiestaat van 25 November tot 2 December '31

Nieuwe Leden:

	Voorgesteld door:
L. de Vries, Oud-Hoofd der school, Torckstraat 9, te Velp (G.).	den heer J. L. Hooftman te Velp.
C. B. Plomp, Utrecht, M. H. Trompstraat 22.	Penningmeester Afd. Utrecht.
C. de Rot, Oud-Redacteur, Bat. Nieuwsblad, Den Haag, Nachtegaallaan 4.	Eigen aanmelding.
C. Speelman, Soerabaja, Reiniersboulevard 120.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" te Malang.
Dr. J. Rothstein, Amsterdam, Händelstraat 13.	
De Personeel-Vereeniging „Onderling" van de firma De Jong & Co., Amsterdam, Keizersgracht 583.	Secretaris afd. Amsterdam.

Nieuwe Begunstigster:

	Voorgesteld door:
H. Hamming, Heemstede, Azalealaan 15.	Eigen aanmelding.

Afschrijvingen:

J. G. van Ingen, Bussum, Rhijnvis Feithlaan 5.
J. E. L. Strauch, Arnhem, Stationsplein 16.
H. H. Hamming, Heemstede, Azalealaan 15.
D. A. Samson, Ambtenaar, Paramaribo, Heerenstr.

Adresveranderingen:

J. Kouwenaar, Oud-Kap. N.-I.-L., Amsterdam-Z., Vossiusstr. 14, naar: Sloestraat 11.².
L. Abas, Bloemendaal, van: de Genestetweg 4, naar: Bloemendaalsche Weg 163.
W. E. de Ruiter, van: Apeldoorn, Boschweg 45, naar: Oegstgeest, Wethouder Boonstraat 2, f 5.—. (Afd. Leiden.)
J. P. de Putter, Adm. Ambt. B.B., van: Oegstgeest, Haarlemm.vaart 10, naar: Breskens, Dorpsstr. 147.
A. F. D. Burger, Gep. O.-I.-Ambtenaar, Hilversum, Noorderweg, van: 62, naar: 64.
K. C. Barkey, Oud-Hoofd v. d. Pandhuisdienst, van: Den Haag, Kranenburgerweg 13, naar: Nice, Hotel Cecil.
K. W. F. van Langen, Kapitein-Intendant N.-I.-L., Den Haag, van: Heerengracht 2, naar: p.a. van Weede van Dijkveldstraat 32.
A. Wit, van: Breda, Baronielaan 170, naar: Buitenzorg, Raden Semeroeweg 3.
Mr. W. J. M. Plate, Oud Vice-President v.d. Raad van Justitie, van: Den Haag, Banstraat 27, naar: Batavia-Centrum, Koningsplein-Binnen 9.
H. P. Hoogenboezem, Hoofdopzichter S.S., thans te Cheribon, Kedjaksaän 42.
Mr. L. Tobi, thans: Adm. Ambt. bij de Weeskamer te Soerabaja.
Dr. A. N. Barend, thans: Gouv. Arts bij het Krankzinnigengesticht te Soember-Porrong, Lawang.
J. G. Ruesink, thans Ass.-Resident te Modjokerto.
G. J. van Someren, van: Weltevreden naar: Palembang.
S. A. Duitgenius, Apeldoorn, van: Hoogakkerlaan 17, naar: Jachtlaan 31.².
Joh. Huber Sr., van: Apeldoorn, Emmalaan 27, naar: Katwijk a.d. Rijn, Zeeweg 19.
J. van Arcken, Territet-Montreux, van: Hotel Regina, naar: Pension Riant Chateau.